مرکز پژوهش‌های اسلامی صدا و سیما

اخلاق همسایه‌داری و آپارتمان‌نشینی

محمدجواد فلاح

بسم الله الرحمن الرحیم

اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی

نویسنده:

محمدجواد فلاح

ناشر چاپی:

مرکز پژوهشهای اسلامی صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

ناشر دیجیتالی:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی

مشخصات کتاب

سرشناسه: فلاح، محمدجواد، ۱۳۵۸-

عنوان و نام پدیدآور: اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی/ محمدجواد فلاح؛ تهیه کننده مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما.

مشخصات نشر: قم: دفترعقل، ۱۳۸۸.

مشخصات ظاهری: ۱۰۰ ص. ــ ــ (مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما؛ ۴۳۷)

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۶۳-۲۹-۰

وضعیت فهرست نویسی: فیپا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۸۷ ــ ۹۰ ؛ همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: آپارتمان ها

موضوع: آپارتمان نشین ها

موضوع: همسایگی

شناسه افزوده: صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. مرکز پژوهش های اسلامی

رده بندی کنگره: ۱۳۸۸ ۸ف۹الف/۶/۷۲۸۷ HD

رده بندی دیویی: ۶۴۳/۲۷

شماره کتابشناسی ملی: ۱۸۵۸۸۳۱

ص:۱

اشاره

اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی

کد: ۴۳۷

نویسنده: محمدجواد فلاح

ویراستار: محمدجواد حمیدیان

ناشر: دفتر عقل

تهیه کننده: مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

نوبت چاپ: اول / ۱۳۸۸

شمارگان: ۱۴۰۰

بها: ۱۳۰۰۰ ریال

نشانی: قم، بلوار امین، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما

تلفن: ۲۹۱۹۶۷۰ _ ۰۲۵۱ دورنگار : ۲۹۱۵۵۱۰

تهران: خیابان جام جم، ساختمان شهید رهبر، طبقه زیرزمین

تلفن: ۲۲۰۱۴۷۳۸ نمابر: ۲۲۱۶۴۹۹۷

info@irc.ir www.irc.ir

شابک: ۰-۲۹-۵۵۶۳-۶۰۰- ۹۷۸ / ۹۷۸-۶۰۰-۵۵۶۳-۲۹-۰ :ISBN

فهرست مطالب

ص:۵

ص:۶

دیباچه

دیباچه

متأسفانه در دنیای ماشینی امروز، روابط عاطفی و انسانی مردم با یکدیگر چنان به ضعف و خاموشی گراییده است که همسایگان نزدیک نیز کوچک ترین خبری از حال همدیگر ندارند و حتی گاهی پس از چندین سال سکونت در یک محل، هنوز از نام هم بی خبرند. این در حالی است که خداوند در قرآن مجید، همه انسان ها را به احسان همسایگان سفارش می کند و می فرماید: «وَ بِالْوالِدَینِ إحساناً... الْجارِ ذی الْقُربی وَالْجارِ الجُنُبِ؛ و به پدر و مادر و... همسایه نزدیک و همسایه دور احسان کن». (نساء: ۳۶) و امام علی(ع) در آخرین وصیت های خویش در نامه ۴۷ نهج البلاغه می فرماید:

اللّهَ اللّهَ فی جیرانِکُمْ فَاِنَّهُمْ وصیهُ نَبِیِّکُمْ مازَالَ یُوصی بِهِمْ حتی ظَنَنّا اَنَّهُ سَیُورِّثُهُمْ.

از خدا بترسید! از خدا بترسید! درباره همسایگان که همواره مورد سفارش پیامبرتان بوده اند (آن حضرت) به قدری درباره آنان سفارش می کرد که گمان می بردیم برای ایشان میراثی قرار خواهد داد.

رفتار نیک همسایگان با یکدیگر می تواند سرچشمه برکت های فراوان باشد. امام صادق(ع) در سخنی زیبا می فرماید: «حُسْنُ الْجَوارِ یُعَمِّرُ الدّیارَ و یَزیدُ فی الْاَعْمارِ؛ همسایه داری نیکو، شهرها را آباد و عمرها را طولانی می کند».(۱)

وجود همسایه خوب برای آدمی، نعمتی ارزشمند است و رفت وآمد، رسیدگی، احوال پرسی، یاری، عیادت، انفاق و صدقه، رفع نیاز و هم دردی از جمله وظایف همسایگان و نشانه جوان مردی است؛ به گونه ای که حضرت علی(ع) در تأیید این مطلب می فرماید: «مِنَ المُروّهِ تَعَهُّدُ الجیران؛ رسیدگی به همسایگان، جوان مردی است».(۲)

پژوهشگر ارجمند، جناب آقای محمدجواد فلاح در این پژوهش، پس از بیان ضرورت طرح اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی، به بایدها و نبایدهای این ارتباط پرداخته و آثار نامطلوب همسایه آزاری و راهکارهای مناسب را برای احیای آداب اصیل اسلامی به وسیله رسانه ملی بازگو کرده است. امید می بریم که تلاش بی شایبه ایشان، مورد استفاده جدّی برنامه سازان ارجمند قرار گیرد.

انّه ولی التوفیق

گروه جامعه شناسی

اداره کل پژوهش

۱- محمد بن یعقوب کلینی، اصول کافی، ترجمه و شرح فارسی: محمدباقر کمره ای، تهران، انتشارات اسوه، ۱۳۷۹، ج ۲، ص ۶۶۷.

۲- عبدالواحد تمیمی آمدی، غررالحکم و درالکلم، تحقیق: میر سید جلال الدین محدث، دانشگاه تهران، ۱۳۶۰، ج ۷، ص ۴۹.

پیش گفتار

پیش گفتار

یکی از بخش های سه گانه آموزه های دینی، «اخلاق» است که در پیشرفت جامعه انسانی جایگاهی ارزشمند دارد. در عصر کنونی که تکنولوژی و شهرنشینی مدرن، مفاهیم اخلاقی و انسانی را درنوردیده است، پرداختن به این موضوع، ضروری تر به نظر می رسد.

اخلاق، در هماهنگ سازی آموزه های وحی با نیاز مخاطبان، از «کلام» و «فقه» عقب مانده است. ازاین رو، شایسته است عالمان اخلاق، برای درمان مشکلات اخلاقی روزگار حال، راهکاری پویاتر به دست آورند.

امروزه دانش کلام، با عنوان «کلام جدید» و دانش فقه زیر چتر «فقه پویا»، عرصه جدیدی را برای مخاطبان خود گسترانده اند که با بیانی جدیدتر می توانند پاسخ گوی نیازهای مخاطبان وحی باشند. تلاش پژوهشگران اخلاق، برای نهادینه سازی آموزه های اخلاقی در وجود مخاطبان آن، که با عنوان هایی همچون «اخلاق کاربردی»(۱) و «اخلاق حرفه ای»(۲) به کار می رود، درخور ستایش

۱- نک: احمد حسین شریفی، آئین زندگی (اخلاق کاربردی)، قم، نشر معارف، ۱۳۷۹.

۲- نک: احد فرامرز قراملکی، اخلاق حرفه ای، تهران، مؤلف، ۱۳۸۲.

است. نیاز جامعه انسانی به اخلاق، کوشش فراگیری را می طلبد، تا همه افراد جامعه از این اصل سعادت بخش و انسان ساز بهره مند شوند.

«اخلاق معاشرت» که یکی از شاخه های مهم اخلاق کاربردی است، یکی از آیین نامه های بسیار پویا برای نهادینه سازی اخلاق در جامعه اسلامی به شمار می رود. اخلاق معاشرت، آداب هم نشینی و ارتباط گروه های مختلف انسانی را در سایه اخلاق نشان می دهد که در کتاب های روایی و اخلاق، ذیل عنوان هایی چون «کتاب العشره» یا «باب المعاشره» آورده شده است.

هدف از این پژوهش، پرداختن به «اخلاق همسایه داری» است که از مصداق های اخلاق معاشرت به شمار می رود. توجه به این موضوع بسیار ضروری است، زیرا پس از خانواده که کوچک ترین و اساسی ترین تشکل اجتماعی انسان ها به شمار می آید، همسایگان می توانند با همکاری و معاشرت اخلاقی و عاطفی درست، پاسدار فرهنگ و اصول ارزشی و ضامن استحکام و استواری جامعه خویش باشند.

در این پژوهش، ابتدا به اهمیت و جایگاه همسایه و اخلاق همسایه داری در اسلام و آن گاه به بایدها و نبایدها و حقوق همسایگان خواهیم پرداخت. سپس همسایه داری مدرن را ـ که امروزه باعنوان آپارتمان نشینی از آن یاد می شود ـ بررسی و نظام اخلاقی آن را طرح خواهیم کرد. در نهایت، به بررسی اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی در رسانه می پردازیم و راهکارهایی را به منظور گسترش اخلاق همسایه داری پیشنهاد خواهیم کرد.

فصل اول: کلیات

اشاره

فصل اول: کلیات

زیر فصل ها

۱. طرح موضوع

۲. مفهوم شناسی

۳. کاربرد رسانه ای

۴. پیشینه پژوهش

۵. پرسش های پژوهش

۶. اهداف پژوهش

۷. روش پژوهش

۱. طرح موضوع

۱. طرح موضوع

خانواده، کوچک ترین و مؤثرترین واحد اجتماعی انسان هاست که در تکامل مادی و معنوی انسان نقش دارد. رفتارهای همسایگان نیز به طور ضمنی و غیرمستقیم، بر رفتارهای عاطفی و اخلاقی انسان تأثیر شگرفی می گذارند، تا جایی که هر فرد در برابر کنش همسایگان، واکنش متناسب با آن را نشان می دهد، این تأثیر و تأثر، در رفتار، گفتار، نوع پوشش و اخلاق فردی و اجتماعی همسایگان نمود می یابد.

این اثرگذاری متقابل می تواند چارچوب اخلاقی افراد یک محل را به عنوان یک واحد اجتماعی نسبتاً وسیع بسازد. نوع اندیشه و هنجارهای انتقال یافته در بین همسایگان، بر تک تک افراد خانواده، به ویژه فرزندان اثر می گذارد و به همین دلیل، همسایه ها در پیدایش برخی مشکلات اخلاقی و رفتاری و نابسامانی های اجتماعی دخالت دارند. اعضای خانواده از راه تلقین پذیری، تقلید و نظاره کردن، از ویژگی های رفتاری همسایه اثر می پذیرند. پس می توان گفت رفتار و اخلاق همسایگان در شکل گیری شخصیت افراد خانواده، نقش به سزایی دارد.

بـا توجه به معضـل رشـد جمعیت و روآوردن بیش از پیش مردم به زنـدگی شـهری و آپارتمـان نشـینی، این اثرگـذاری بسـیار بااهمیت است؛ چرا که هم نشینی و رفت وآمدها در یک مجتمع مسکونی، زمینه این تأثیر و تأثر را بیشتر فراهم می کند.

پژوهش های روان شـناختی نیز مؤید این واقعیت است که وقتی محیط پیرامون، وضع ناخوش آیندی داشته باشد، نتایج آزمون هوش، نامطلوب می شود.(۱) از این مهم تر، رشد هیجان اخلاقی افراد، به میزان ارتباط افراد با یکدیگر بستگی دارد.

چارلز هورتن کولی(۲) عقیـده دارد محیـط همسـایگی، به منزله پرورشـگاه طبیعت انسـانی است که در آن احساسات پایه ای، ضروری، وفـاداری و تـوجه به دیگران آموخته می شود. همسایگـان بـا بهره گیری از روابـط متقابـل چهره به چهره و مناسـبات عاطفی و همانندی و همکاری نزدیک، در تربیت اجتماعی و رشد عاطفی یکدیگر می کوشند.(۳)

ژان پیاژه(۴)، روان شــناس مشـهور نیز روح جمعی و فردی را بـه هـم پیونـد داده و تـأثیر رفتارهـای افراد سـاکن در مجـاورت خانواده ها را در ویژگی های رفتاری کودکان، امری مسلّم دانسته است.(۵)

۱- اتوکلاین برگ، روان شـناختی اجتماعی، ترجمه: علی محمدکاردان، تهران، نشر اندیشه، ۱۳۶۸، ج ۱، ص ۲۹۶، به نقل از: گلی زواره ای، مجله زن روز، ص ۷۹.

۲- C.H. cooley.

۳- هـدایت الله ستوده، درآمـدی بر روان شناسـی اجتماعی، تهران، آوای نو، ۱۳۷۶، چ ۳، صص ۱۱۷و۱۱۸، به نقـل از: گلی زواره ای، مجله زن روز، ش ۷۹.

۴- J.Piaget.

۵- جمعی از نویسـندگان، مسائل روان شناسـی جمعی و روان شناسـی اجتماعی، ترجمه: علی محمـد کاروان، تهران، دانشـگاه تهران، ۱۳۷۶، صص ۹ و ۳۴.

بـا توجه به مطـالب گفته شـده، ضـرورت طرح اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشـینی روشن می شود و جا دارد که به منشور درست و جـامعی در این زمینه دست یـابیم و بـدین وسـیله، گروه همسایگـان را برای معاشـرت بـا دیگر همسایگـان، در مسـیر صحیح اخلاقی قرار دهیم و آنها را به سعادت مادی و معنوی رهنمون شویم.

بدین ترتیب، دین اسلام، جایگاه ویژه ای برای همسایه و همسایه داری قائل شده است، ضمن آنکه خداوند در قرآن کریم، در آیه ۳۶ سوره نسـاء، همگـان را آشـکارا به احسان به همسایه سـفارش می کنـد. در سـیره و کلام ائمه معصوم(ع) نیز این مهم، جایگـاه شایسـته ای دارد، از جملـه امیرمؤمنـان، علی(ع) در واپسـین لحظـات زنـدگی اش، به دو فرزنـد بزرگـوارش این گـونه سفارش می کند:

الله، الله، فی جِیرانِکُم فَاِنَّها وصیهُ نبیکم، مازالَ یوصی بِهِم حَتّی ظَنَنّا اَنَّه سَیورَثُهُم.(۱)

خدای را، خدای را، درباره همسایگان. بپایید که سفارش شده پیامبر شمایند. پیوسته درباره آنان سفارش می فرمود، چندان که گمان بردیم برای آنان ارثی معین خواهد کرد.

نظیر ایـن فرمـایش، در کلاـم ائمـه معصـوم(ع) بسـیار بـه چشم می خـورد؛ از حسن هم جـواری و آزار نرسانـدن به همسـایه تا رسیدگی و مهربانی به همسایگان و دیگر مسائل که در مباحث بعدی بدان خواهیم پرداخت.

۲. مفهوم شناسی

اشاره

۲. مفهوم شناسی

زیر فصل ها

الف) اخلاق

ب) همسایه

ج) آپارتمان(۲)

د) محدوده همسایگی

الف) اخلاق

الف) اخلاق

واژه اخلاق، جمع «خُلْق» و «خُلُق» است که در لغت به معنای سرشت، عادت و خوی به کار می رود.(۳) این معنا هم شامل سجایای پسندیده است و هم

۱- نهج البلاغه، ترجمه: سیدجعفر شهیدی، تهران، علمی ـ فرهنگی، ۱۳۸۴، نامه ۴۷.

۲-

۳- محمد بن منظور، لسان العرب، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۱۶هـ . ق، ج ۱۰، ص ۸۶؛ محمدمرتضی الزبیدی، تاج العروس عن جواهر القاموس، بیروت، درالمکتبه الحیاه، ج ۶، ص ۳۳۷.

خوی هـای ناپسـند را دربرمی گیرد. عالمـان لغت، واژه «خُلق» را هم ریشه با «خَلق» دانسـته انـد و خصوصـیات باطنی را خُلْق و خصوصـیات ظاهری و جسـمانی را خَلْق گفته اند که اولی با اختیار انسان حاصل می شود و دومی اختیاری نیست.(۱) در قرآن نیز واژه «خُلق» به همان معنای لغوی آن اطلاق شده است: «إِنَّکَ لَعَلی خُلُقٍ عَظیمٍ؛ به راستی که تو را خویی والاست».(۲) (قلم: ۴)

عالمان اخلاق، معانی اصطلاحی گوناگونی برای «اخلاق» برشمرده اند،(۳) از جمله گفته اند: «صفات نفسانی ای که در نفس انسان رسوخ کرده و پایدار شده باشند... .»(۴) برخی دیگر هم، آن را شامل صفات نفسانی غیرپایدار دانسته اند.(۵)

ابوعلی مِسکَویه در تعریف اخلاق می گوید: «اخلاق، حالتی نفسانی است که بدون نیاز به تفکر و تأمل، آدمی را به سوی کار حرکت دهد.»(۶) اگر از این حالت نفسانی کارهای خوب صادر شود، آن را «اخلاق خوب» و اگر کارهای بد صادر شود، آن را «اخلاـق بـد» گوینـد و البته تقسـیم فضـیلت هـا و رذیلت هـای اخلاق نیز بر همین مبناست. برخی از معاصـران نیز گفته انـد: «اخلاق، روش های آدمی در کارهای روزمره یا شیوه های آدمی در زندگی خود است».(۷)

ب) همسایه

ب) همسایه

۱- محمـد بن منظور، لسـان العرب، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۱۶هـ_ . ق، ج ۱۰، ص ۸۶؛ محمدمرتضی الزبیدی، تاج العروس عن جواهر القاموس، بیروت، درالمکتبه الحیاه، ج ۶، ص ۳۳۷.

۲- راغب اصفهانی، مفردات فی الفاظ القرآن الکریم، مکتبه المرتضویه، ۱۳۹۲ ه_ . ق، ذیل واژه «خُلق».

۳- نک: جار حاتم، یحیی بن عدی و تهذیب الاخلاق، بیروت، دارالمشرق، ۱۹۵۸م، ص ۴۷.

۴- ابن مسکویه، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، ص ۳۶؛ ملامهدی نراقی، جامع السعادات، نجف، مطبعه النجف، ۱۳۸۳ ه_ .ق، ج ۱، ص ۵۵.

۵- تهذیب الاخلاق، ص ۴۷.

۶- ابوعلی مسـکویه، کیمیـای سـعادت، (ترجمه طهـاره الاـعراق)، ترجمه: میرزا ابوطـالب زنجـانی، تصـحیح: ابوالقـاسم امامی، تهران، نقطه، ۱۳۷۵، صص ۵۷ و ۵۸.

۷- مصطفی حسینی دشتی، معارف و معاریف، تهران، مؤسسه آرایه، ۱۳۷۹، ج ۲، ص ۲۰.

از نظر لغت، به دو یا چند نفر که زیر یک سقف باشند یا اتاق یا خانه آنها متصل یا نزدیک به هم باشد، همسایه می گویند.(۱) در قرآن، کلمه «جار» به معنای همسایه آمده که مصدر آن «جوار» و به معنای همسایگی است.

صاحب مفردات در ذیل «ج و ر»، «جار» را این گونه معنا کرده است: «الجارُ مَنْ یقْرَبُ مَسْکَنَهُ مِنْک؛ همسایه، کسی است که مسکنش نزدیک توست».(۲)

این نکته مهم است که کلمه جار (همسایه) از اسمای متضایف و وابسته به طرف دیگر است؛ مثل دوست و برادر که محتاج به طرف دیگر خود است و اخلاق و حقوق همسایه نیز دو طرفه است.

ج) آپارتمان

ج) آپارتمان(۳)

قسمتی از عمارت، مرکّب از چند اتاق و ضمایم آنها را آپارتمان گویند.(۴) هر چند در قوانین مدون، تعریف خاصی از آپارتمان نشده است، در اصطلاح می توان گفت: آپارتمان، عبارت است از یک واحد مستقل در ساختمان چند طبقه که از آن برای سکونت یا کار استفاده می شود و مالکیت در آن، شامل دو قسمت اختصاصی و مشترک (عمومی) است.(۵) به این نوع سکونت و هم جواری، در اصطلاح رایج، «آپارتمان نشینی» گفته می شود.

در این نوع هم جواری، ضرورت اخلاق و نوع رفتار همسایگان با یکدیگر، از همسایه داری سنتی متفاوت است که در پژوهش حاضر بدان خواهیم پرداخت.

۱- محمدمعین، فرهنگ فارسی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۶۲، ذیل واژه «همسایه».

۲- مفردات فی الفاظ القرآن الکریم، ص ۱۰۱، ذیل واژه «جور».

۳- appartement.

۴- فرهنگ معین، ذیل واژه «آپارتمان».

۵- «آنچه باید در آپارتمان ها رعایت شود؛ آموزش حقوق شهروندی»، نشریه قدس، ۸/۸/۱۳۸۴ .

د) محدوده همسایگی

د) محدوده همسایگی

«همسایه» در عرف شامل خانه های هم جوار می شود، حال آنکه در دین اسلام، این محدوده وسیع تر است.

رسول اکرم صلی الله علیه و آله درباره حدّ همسایگی فرمود:

کُلّ اَرْبَعِینَ داراً جِیرانٌ مِن بَینَ یدَیهِ وَمِن خَلْفِهِ وَعَنْ یمِینهِ وَعَنْ شِمالِهِ.

تا چهل خانه از روبه رو، پشت سر، طرف راست و چپ، همسایه محسوب می شوند.(۱)

یا زمانی که از آن حضرت درباره حدّ همسایگی پرسیدند، فرمود: «حَدُّ الْجِوارِ اَربَعونَ داراً؛ حدّ همسایگی، چهل خانه است».(۲)

امام صادق(ع) از پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله نقل می کند که فرمود: «هر چهل خانه از چهار طرف، همسایه محسوب می شوند».(۳)

امام باقر(ع) در حدیثی، به حق همسایگی تا چهل خانه از هر چهار جهت اشاره می کند.(۴) شیخ طوسی درباره حدّ همسایگی این گونه نقل می کند:

عایشه روایت کرده که از پیامبر خدا صلی الله علیه و آله درباره حد همسایگی پرسیده شد، فرمود: «چهل خانه است» و به ابوبکر، عمر، عثمان و حضرت علی(ع) فرمود: «خارج شوید و فریاد بزنید که حدّ همسایگی چهل خانه است».(۵)

از این روایت ها فهمیده می شود که محل سکونت یک شخص، در مرکز دایره ای قرار دارد که تا چهل خانه از هر طرف، همسایه او به شمار می روند و

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۹.
۲- محمد محمدی ری شهری، میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۱ ه_ . ق، ج ۲، ص ۹۲۲.
۳- اصول کافی، ج ۲، باب حدالجوار، ص ۶۹۹.
۴- اصول کافی، ج ۲، باب حدالجوار، ص ۶۹۹.
۵- شیخ طوسی، الخلاف، مؤسسه نشر جامعه مدرسین قم، ۱۴۰۷ ه_ .ق، ج ۴، ص ۱۵۴.

اگر اخلاق درست معاشرت، در مورد آنها رعایت شود، دگرگونی عظیم اخلاقی در فرد و اجتماع صورت می پذیرد.

در برخی احادیث، حدّ همسایگی به گونه ای دیگر بیان شده است. برای مثال، در سُبُل السلام از امام علی(ع) روایت شده است که کسی که صدا و ندای همسایه را می شنود، همسایه است. همچنین گفته شده است هرکس همراه تو نماز صبح در مسجد بخواند، همسایه است.(۱)

از روایت های گفته شده، درمی یابیم که همسایگی، به خانه های مجاور و نزدیک به هم محدود نمی شود و طیف گسترده ای از هم نوعان و ساکنان محله را شامل می شود که انسان در برابر آنها مسئولیت اخلاقی و حقوقی دارد.

به کار بردن اخلاق همسایه داری و عمل به منشور آن، پی آمدهای مهمی دارد و سبب پیدایش فضیلت های اخلاقی و دوری از صفات زشت در فرد و جامعه می شود.

۳. کاربرد رسانه ای

۳. کاربرد رسانه ای

رسانه های جمعی، به ویژه صداوسیما، به دلیل روبه رو بودن با گستره وسیعی از مخاطبان، نقش ویژه ای در فرهنگ سازی جامعه دارند که می توانند آن را جهت مثبت به کار گیرند یا جهت منفی.

در این میان، تلویزیون به دلیل جذابیت بیشتر نسبت به رسانه های دیگر و عامه پسند بودن می تواند به آسانی مخاطبان خود را به سوی تفکری درست یا غلط رهنمون شود.

۱- ابن حجر عسقلانی، سبل الاسلام، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۳۰۰ه_ .ق، ج ۴، ص ۱۶۶.

از آنجا که این رسانه در کنار ارتباط شنیداری به شکل دیداری نیز با بینندگان خود مرتبط است، به راحتی می تواند با نفوذ در بین مخاطبان، بر رفتارهای اجتماعی، فرهنگی و نوع اخلاق آنها تأثیر گذارد و آنها را در جهت خواست خود هماهنگ کند. بنابراین، برای تصحیح روابط همسایگان و نهادینه کردن اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی می توان به این نکته توجه کرد.

برنامه سازان این رسانه فراگیر می توانند در برنامه هایی که مورد توجه عموم افراد جامعه است، از جمله سریال ها و برنامه های طنز، در راه فرهنگ سازی و نهادینه کردن اخلاق همسایه داری بکوشند. آنها باید با نگاهی اخلاقی، این برنامه ها را تهیه کنند، تا ضمن پر کردن اوقات فراغت مخاطبان خود، گام شایسته ای در راه رشد و پیشرفت فرد و اجتماع بردارند.

بررسی اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی در رسانه ها ضروری است. از این رو، ما در بخشی از این پژوهش، نکاتی را در زمینه سیاست گذاری های کلی و پیشنهادهایی را برای برنامه سازان مطرح کرده ایم. امید است سازندگان برنامه های مختلف صدا وسیما با الگوبرداری از آموزه های دینی، به رسالت و هدف مقدس خود که شکوفایی فردی و اجتماعی است، نزدیک تر شوند.

۴. پیشینه پژوهش

۴. پیشینه پژوهش

تاکنون در مورد اخلاق همسایه داری، به ویژه شکل مدرن آن؛ یعنی آپارتمان نشینی و با رویکرد رسانه ای و کاربردی آن، پژوهشی جامع و جداگانه صورت نگرفته است. این مسئله نزد ادیان الهی، به ویژه دین مبین اسلام و پیشوایان معصوم(ع) جایگاه مهمی دارد. ازاین رو، عالمان دین، بخش های مختلفی را در کتاب های روایی و اخلاقی خود به این مهم اختصاص داده اند. از جمله کتاب های روایی که

در آن به این موضوع پرداخته اند، اصول کافی شیخ کلینی است. بحارالانوار مجلسی و مستدرک الوسائل محدث نوری نیز، بخشی را به این مسئله اختصاص داده اند. در میزان الحکمه، استاد محمدی ری شهری نیز مجموعه روایت های همسایگی، ذیل عنوان «الجوار» ذکر شده است.

همچنین در برخی منابع اخلاقی، مانند اَلْمَحَجَّه الْبَیضاء فی تهذیبِ الإحْیاء از ملامحسن فیض کاشانی و در کتاب خزاین و معراج السّعاده از ملااحمد نراقی، به اخلاق همسایه داری و معاشرت درست با همسایه پرداخته شده است.

کتاب های بررسی حقوق همسایگان، اثر مهدی اسماعیلی و سیمای همسایه، اثر محمد راجی واعظ نیز در موضوع همسایه و همسایه داری است که بیشتر رویکردی حقوقی دارند.

در این میان، رسانه موظف است اخلاق همسایه داری را با رویکردی جدید و با نگاه کاربردی، بررسی کند. رسیدگی نظام مند به این مسئله و جست وجوی جنبه های گوناگون آن نزد کلام امامان معصوم(ع)، با نگاه رسانه ای و کاربردی، این پژوهش را از پژوهش های انجام شده در این حوزه متمایز ساخته است.

۵. پرسش های پژوهش

۵. پرسش های پژوهش

۱. بایسته های اخلاق همسایه داری چیست؟

۲. ضرورت و جایگاه پرداختن به اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی چیست؟

۳. آپارتمان نشینی چه محاسن و معایبی دارد؟

۴. جلوه های مثبت و منفی همسایه داری مدرن کدامند؟

۵. این موضوع در رسانه ملی چه جایگاه و نقشی دارد؟

۶. منشور اخلاقی همسایه و همسایه داری در آیات و روایات چگونه ترسیم شده است؟

۷. آپارتمان نشینی به عنوان همسایه داری مدرن، در همسایه داری چه جایگاهی دارد؟

۸. نقش رسانه در ترویج اخلاق همسایه داری در جامعه چیست؟

۶. اهداف پژوهش

۶. اهداف پژوهش

اهداف این پژوهش را می توان به شرح زیر برشمرد:

الـف) پی ریزی آیین نـامه ای درست و کـاربردی از اخلاق همسـایه داری و آپارتمـان نشـینی بـا توجه به دسـتورهای دینی و سفارش های پیشوایان معصوم(ع) در محورهای زیر:

یک ــ بایدها و نبایدهای اخلاقی همسایه داری در قالب آیه ها و روایت ها؛

دو ــ آثار مادی و معنوی همسایه داری؛

سه ــ آثار همسایه آزاری؛

چهار ــ مزیت ها و عیب های آپارتمان نشینی و جلوه های خاص اخلاقی آن.

ب) بررسی جایگاه رسانه در انتقال مفاهیم اخلاقی و رهنمون شدن جامعه به مسیر سعادت و کمال بر اساس دو محور زیر:

یک ــ راهکارهای پرداختن به اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی؛

دو ــ طرح پیشنهادهای مؤثر درباره سیاست گذاری ها و برنامه ریزی های کلان رسانه.

۷. روش پژوهش

۷. روش پژوهش

در شکل دهی این پژوهش، ضمن آوردن آموزه های قرآنی، روایی و اخلاقی در زمینه اخلاق همسایه داری، ابتدا منشوری از آن، تنظیم و مصداق ها و آثار آن را ذکر کرده ایم. پس از آن، به بررسـی شـکل نوین همسایه داری، یعنی آپارتمان نشـینی و جلوه های اخلاقی این نوع هم جواری پرداخته ایم.

بـه دلیـل رویکرد کـاربردی، در ایـن پژوهش، ابتـدا اخلاـق همسـایه داری و آپارتمـان نشـینی در رسـانه را بررسـی و سـپس پیشنهادهایی را به برنامه سازان،

تهیه کنندگان و کارگردانان رسانه در این زمینه ارائه کرده ایم. روشـی که در این ساختار به کار گرفته شده، بیشتر کاربردی و برنامه ای است و کوشیده ایم این مهم بر پایه ای درست و چارچوبی منطقی و راهبردی با رویکرد روایی و دینی مطرح شود.

فصل دوم: اخلاق و حقوق همسایه داری در اسلام

اشاره

فصل دوم: اخلاق و حقوق همسایه داری در اسلام

زیر فصل ها

۱. اهمیت جایگاه همسایه داری در قرآن و روایات

۲. بایدها و نبایدهای همسایه داری

۱. اهمیت جایگاه همسایه داری در قرآن و روایات

۱. اهمیت جایگاه همسایه داری در قرآن و روایات

اهتمام به موضوع همسایه و همسایه داری، در دین اسلام بسیار سفارش شده و نه تنها قرآن بر این مسئله تأکید کرده، بلکه روایت های فراوانی هم در این زمینه از ائمه معصوم(ع) آمده است.

خداوند در قرآن در زمینه نیکی و احسان به همسایه می فرماید:

وَ اعْبُدُوا اللّهَ وَ لا تُشْرِکُوا بِهِ شَیْئًا وَ بِالْوالِدَیْنِ إِحْسانًا وَ بِذِی الْقُرْبی وَ الْیَتامی وَ الْمَساکینِ وَ الْجارِ ذِی الْقُرْبی وَ الْجارِ الْجُنُبِ. (نساء:۳۶)

و خداوند را بپرستید و هیچ چیز را شریک او قرار ندهید و به پدر و مادر و به بستگان و یتیمان و بینوایان و همسایه نزدیک و دور نیکی کنید.

در این آیه، خداوند از بنده مؤمن خود می خواهد که احسان را در حق گروه های مختلفی از هم نوعان خود مراعات کند که یکی از موارد آن، نیکی کردن در حق همسایگان نزدیک و دور است.

در آیه بالا احسان به همسایگان، در کنار عبادت خداوند و نفی شرک قرار گرفته و این هم ردیفی اصل اعتقادی توحید با احسان به هم نوعان، به ویژه همسایگان دور و نزدیک، بسیار بااهمیت است.

درباره اینکه منظور از همسایه نزدیک و همسایه دور در آیه ذکر شده چیست، مفسران احتمال های مختلفی نقل کرده اند. بعضی از مفسران از نزدیکی مکانی یاد کرده اند(۱) و بعضی مثل تفسیر المیزان، نزدیکی را نزدیکی مذهب و دین احتمال داده اند.(۲) البته در تفسیر المیزان از «جار ذی القربی»، به همسایه نزدیک و از «جار الجَنْب»، به همسایه ای که خانه اش دور است، تعبیر شده است.(۳)

اشاره کردن قرآن به همسایه دور، به این دلیل است که بیشتر وقت ها در عرف، به همسایه نزدیک و دیوار به دیوار، همسایه گفته می شود. ازاین رو، به دلیل آنکه احسان و مراعات اخلاق حسنه شامل معنایی وسیع تر شود و هم نوعان را نیز در بر گیرد، در این آیه، در کنار جار ذی القربی، از جارالجنب هم سخن گفته شده است. بهتر است این دوری و نزدیکی را دوری و نزدیکی مکانی به شمار آوریم؛ زیرا غیر هم کیشان و کسانی را هم که با عقیده های مختلف در کنار یکدیگر زندگی می کنند، شامل می شود و این با اصول اسلام سازگارتر است.

البته از آیه می توان این گونه استنباط کرد که همسایه نزدیک، در نیکی، نسبت به همسایه دور، مقدّم است. همان گونه که برخی مفسران چنین قائل شده اند.(۴)

در روایات و سخنان امامان معصوم(ع) نیز همسایه و همسایه داری جایگاه ویژه ای دارد. امیرمؤمنان علی(ع) می فرماید: «ما تَأَکَّدَتِ حُرْمَةً بِمِثْلِ الْمُصاحِبَهِ وَالْمُجاوَرَهِ؛ حرمتی بالاتر از حرمت هم نشینی و همسایگی نیست.»(۵) همچنین پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، درباره جایگاه همسایه فرمود: «همسایه مانند نفس انسان است، نه زیان مند شود و نه گناه

۱- ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، قم، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲، ص ۳۸۰.

۲- ناصر مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، قم، دار الکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲، ص ۳۸۰.

۳- سید محمدحسین طباطبایی، تفسیر المیزان، ترجمه: سیدمحمدباقرموسوی همدانی، قم، مطبوعات دارالعلم، ۱۳۴۴، ج ۸، ص ۱۱۴.

۴- اکبر هاشمی رفسنجانی، تفسیر راهنما، قم، انتشارات دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم، ۱۳۷۳، ج۳، صص۳۷۶ و۳۷۷.

۵- غررالحکم و درر الکلم، ح ۹۵۲۸؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

ورزد.»(۱) براساس این حدیث، همان گونه که انسان در حفظ نفس خویش می کوشد، همسایه نیز به همان اندازه اهمیت دارد و باید در مراقبت از آن کوشید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، حرمت همسایه بر انسان را مانند حرمت مادر دانسته است و می فرماید: «حُرْمةُ الْجارِ عَلَی الاِنْسانِ کَحُرمهِ اُمّهِ؛ احترام گزاردن به همسایه مانند احترام گزاردن به مادر است».(۲)

همچنین نقل شده است که شخصی نزد پیامبرخدا آمد و در مورد خرید خانه با ایشان مشورت کرد. پیامبر فرمود: «اَلْجارُ ثُمَّ الدّارُ...؛ اول همسایه سپس خانه...».(۳)

ایشان جایگاه و اهمیت همسایه را از سفارش های جبرئیل دانسته و فرموده است:

مازالَ جِبْرئیلُ یوصینی بِالْجارِ حَتّی ظَنَنْتُ انَّهُ سَیوَرّثُهُ.(۴)

جبرئیل پیوسته مرا در مورد همسایه سفارش می کرد، تا جایی که گمان کردم، او را وارث بر همسایه اش خواهد کرد.

در همین زمینه، امام علی(ع) به امام حسن مجتبی(ع) سفارش کرد:

سَلْ عَنْ الرَّفیقِ قَبْلَ الطَّریقِ وَعَنْ اَلْجارِ قَبْلَ الدّار.(۵)

از هم نشین و همراهت قبل از راه [و مسافرت] و از همسایه قبل از سکونت، بپرس و تحقیق کن.

اوحدی مراغه ای همین مطلب را به زیبایی بیان کرده است:

تا ندانی که کیست همسایه

به عمارت تلف مکن مایه

مـردمـی آزمـوده بایـد و راد

که به نزدیکشان نهی بنیاد

۱- اصول کافی، ج ۶، ص ۵۷۶.

۲- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۸.

۳- ۸فضل بن حسن طبرسی، مکارم الاخلاق، تحقیق: علامه آل جعفر، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۴ هـ .ق، چ ۱، ج ۱، ص ۲۲۴، ح ۸۳۴.

۴- شیخ طوسی، امالی، تحقیق: مؤسسه بعثت، قم، دارالثقافه، ۱۴۱۴ هـ .ق، ص ۵۲۰، ح ۱۱۴۵؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.
۵- نهج البلاغه، نامه ۳۱.

سفارش های پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در آخرین خطبه و آخرین لحظه های عمر شریف و نیز تأکید امام علی(ع) می تواند اهمیت و جایگاه همسایه و همسایه داری را نشان دهد. یکی از وصیت های حضرت علی(ع) در مورد همسایه آنجا بود که فرمود: «اَللّهَ اَللّهَ فی جیرانِکمُ، فَاِنَّها وَصیهُ نَبیکُمُ؛ خدا را، خدا را، در مورد همسایگان که آن از سفارش های پیامبرتان است».(۱)

همسایه و همسایگی نیک نه تنها در این دنیا ارجمند و محترم است، بلکه ائمه اطهار(ع) به ما آموخته اند که هم نشینی و هم جواری با خوبان را در عالم آخرت و بهشت نیز از خداوند بخواهیم.

۲. بایدها و نبایدهای همسایه داری

اشاره

۲. بایدها و نبایدهای همسایه داری

زیر فصل ها

الف) بایسته های اخلاق همسایه داری

ب) حقوق همسایگی

ج) همسایه آزاری

د) آثار خوش همسایگی

هـ) آثار همسایه آزاری

الف) بایسته های اخلاق همسایه داری

اشاره

الف) بایسته های اخلاق همسایه داری

بایسته های اخلاقی که باید در حق گروه همسایگان رعایت شود، در کلام معصومان(ع) با عنوان «حسن الجوار» یا خوش همسایگی بیان شده است. رهبران دین، پیروان خود را به خوش همسایگی سفارش کرده اند. نمونه هایی از این سفارش ها را می خوانیم:

یک ـ خوش همسایگی، دستور الهی

یک ـ خوش همسایگی، دستور الهی

امام صادق(ع) فرمود: «عَلَیکُمْ بِحُسْنِ الْجَوارِ فَاِنَّ اللهَ اَمرَ بِذلِکَ؛ بر شما باد به حسن همسایگی که خداوند به این کار فرمان داده است».(۲)

این فرمان، همان چیزی است که در آیه ۳۷ سوره نساء در مورد همسایه سفارش شده است.

۱- نهج البلاغه، نامه ۴۷.

۲- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

دو _ خوش همسایگی، نشانه مسلمانی و ایمان

دو _ خوش همسایگی، نشانه مسلمانی و ایمان

رعایت حقوق همسایه از نشانه های مسلمانی است؛ زیرا مسلمانی و ایمان حقیقی به گفتار نیست، بلکه رفتار آدمی است که حقیقت ایمان را آشکار می سازد. از این رو، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود:«أحْسِنْ مُجاوَرَهَ مَن جاوَرَكَ تَكُن مؤمِناً؛ با همسایه ات نیکو همسایه داری کن تا مؤمن باشی».(۱)

سه _ دل جویی از همسایه

سه _ دل جویی از همسایه

از مواردی که در روایات به آن تأکید شده، جویا شدن از حال همسایه است و شریک شدن در غم و شادی و هم دردی با آنها، نمونه های دل جویی کردن از همسایه است. امروزه زندگی شهرنشینی و ماشینی، میان انسان ها فاصله ایجاد کرده است و کمتر اتفاق می افتد که همسایه ها خود را در غم و شادی یکدیگر شریک کنند و چه زیبا سعدی این معنا را در این بیت سروده که:

بیگانگی نگر که من و یار چون دو چشم

همسایه ایم و خانه هم را ندیده ایم

حضرت علی(ع) در کلامی، دل جویی کردن از همسایه را از نشانه های خوش همسایگی برشمرد و فرمود:

«مِنْ حُسْنِ الْجَوارِ تَفقُّدُ الْجارِ؛ از نشانه های حسن همسایگی، جویا شدن از احوال همسایه است».(۲)

یکی از مصداق های دل جویی کردن، جویا شدن از وضع اقتصادی همسایه است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در این باره فرمود: «فَما اَقَرَّبی مَنْ باتَ شَبعان وَجارُهُ المُسْلِمُ جائع؛ به من ایمان نیاورده است آن که شب سیر بخوابد و همسایه مسلمانش گرسنه باشد».(۳)

در روایتی دیگر نیز فرمود:

به من ایمان نیاورده کسی که شب سیر بخوابد و همسایه اش گرسنه باشد و

۱- صدوق، امالی، بیروت، مؤسسه اعلمی، ۱۴۰۰ ه_. ق، چ ۵، ج ۳، ص ۱۶۸.

۲- حسن بن علی حرانی، تحف العقول، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۴ ه_.ق، چ ۲، ص ۸۵؛ میزان

الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

۳- امالی طوسی، ص ۵۲۰؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۲۰.

به من ایمان نیاورده است آن کس که شب، پوشیده بخوابد و همسایه اش برهنه باشد.(۱)

امام صادق(ع) دایره توجه به همسایه را وسعت بخشیده و از اهل یک محل فراتر برده است، آنجا که می فرماید:

وَما مِنْ اَهْلِ قَرْیهٍ یبیتُ وَ فیهِمْ جائِعٌ، لاینْظُرُ اللّهُ اِلَیهِم یوْمَ الْقِیامَه.(۲)

اهل هر آبادی که شب را بگذرانند و در میان ایشان گرسنه ای باشد، خداوند در روز قیامت به آنان نظر رحمت نمی افکند.

اگر به توصیه های آسمانی در زمینه رعایت حقوق همسایگی در محدوده اشاره شده (حدود چهل خانه) توجه شود، بی شک، تأثیر بسیار شگرفی در اجتماع به وجود خواهد آمد.

سیره اخلاقی بزرگان دین نیز به پیروی از رفتار پیشوایان معصوم(ع)، رسیدگی و احوال پرسی از همسایگان بوده است. این حکایت نقل شده از استاد مطهری، بسیار آموزنده است:

سید جواد آملی، فقیه و نویسنده کتاب مفتاح الکرامه، شبی در منزل مشغول صرف شام بود که درِ خانه اش به صدا درآمد. وقتی فهمید که پیش خدمتِ استادش، سیدمهدی بحرالعلوم، پشت درب است، با عجله به طرف او دوید و منتظر صحبت با او شد. پیش خدمت گفت: «حضرت استاد بر سر سفره شام نشسته اند، امّا دست به غذا نخواهند برد تا شما را ببینند.» جای معطّلی نبود. سیدجواد بدون آنکه غذا را به آخر برساند، با شتاب تمام به طرف خانه بحرالعلوم حرکت کرد. تا چشم استاد به سیدجواد افتاد، با خشم و تَغَیُّظ بی سابقه ای گفت: «سیدجواد! از خدا نمی ترسی؟ از خدا شرم نداری؟» سیدجواد غرق حیرت گردید که چه شده و چه واقعه ای رخ داده که استادش او را این چنین مورد عتاب قرار داده است. هر چه فکر کرد، نتوانست علت ناراحتی را بفهمد. سرانجام از استاد سؤال کرد. استاد فرمود: «هفت شبانه روز است که فلان

۱- میرزا حسین نوری، مستدرک الوسائل، ح ۱۱۴۵؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۲۰.

۲- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۲۰.

همسایه ات با آن عائله زیاد، گندم و برنج ندارند و در این مدت از مغازه محله شان خرما نسیه کرده و با آن به سر برده اند. امروز نیز که برای نسیه کردن خرما رفته، قبل از آنکه اظهار کند، مغاز ه دار گفته است که حساب شما زیاد شده است. او هم خجالت کشیده و دست خالی به خانه برگشته و امشب خودش و عائله اش بی شام مانده اند». سیدجواد گفت: «به خدا قسم که من از این جریان خبر نداشتم و اگر می دانستم، حتماً به احوالش رسیدگی می کردم.» استاد گفت: «همه داد و فریادهای من برای آن است که تو چرا از احوال همسایه ات بی خبر و غافلی؟ چرا باید آنها هفت شبانه روز به این وضع بگذرانند و تو متوجّه نباشی؟ اگر باخبر بودی و اقدام نمی کردی که اصلاً مسلمان نبودی!»(۱)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در کوچک ترین امور، همسایه را در مقابل همسایه صاحب حق دانسته و در مورد آن به شخص مسلمان و مؤمن سفارش فرموده است:

مَنْ مَنَعَ الماعُونَ جارَهُ مَنَعَهُ اللهُ خَیرَهُ یومَ القیامهِ، وَ وَکَّلَهُ اِلی نَفْسِهِ فَما اسْوَءَ حالَهُ.(۲)

هرکس کالایی را از همسایه خود دریغ دارد، خداوند در روز رستاخیز، خیر خود را از او دریغ دارد و او را به خودش واگذارد.

تفسیر موجود در روایات از آیه «وَ یَمْنَعُونَ الْماعُونَ» نیز گویای همین منع امکانات خاص است. شاید بتوان گفت ماعون به اثاثیه ای گفته می شود که در همه خانه ها وجود ندارد و همسایه گاهی به آن نیاز دارد، مانند چهارپایه، نردبان، وسایل رنگ و امکاناتی که در دسترس همگان نیست.

به نظر صاحب المیزان، کلمه «ماعون» به معنای هر کار یا هر چیزی است که به شخص محتاج داده شود و نیازی از نیازهای زندگی او را برآورد؛ مانند قرض، هدیه، عاریه و امثال آن.(۳)

۱- مرتضی مطهری، داستان و راستان، ج ۲، ص ۸۶.

۲- امالی صدوق، ج ۱، ص ۳۴۹.

۳- المیزان، ج ۲۰، ص ۶۳۴.

در این روایت، منع نکردن این امکانات، از نمونه های دل جویی کردن خوانده شده و اسباب بهره مندی خیر در قیامت را برای به جا آورنده این خیر و محروم شدن و منع رحمت پروردگار در قیامت را برای منع کننده آن، گوشزد کرده است.

بنا بر این روایت، خیر نرساندن به همسایه، سبب دور ماندن از رحمت الهی می شود و همان گونه که شخص به فکر خویش بوده و از کمک رسانی به همسایه غافل شده است، خدا نیز رحمت خود را از این فرد منع می کند.

امام علی(ع)، رسیدگی به همسایه را از نشانه های جوان مردی قلمداد کرده است و می فرماید: «مِنَ الْمروهِ تَعَهُّد الجیرانِ؛ رسیدگی به همسایگان، از مروت و جوان مردی است.» (۱) امام باقر(ع) نیز آن را از نشانه های پیروان خود دانسته است: «و از نشانه های پیروان ما، رسیدگی به همسایگان نیازمند و تهی دست و بدهکار و یتیمان است».(۲)

از دیگر مصداق های دل جویی کردن از همسایه می توان احوال پرسی، عفو و گذشت، نگه داشتن چشم از خانواده او، پیشی جستن در سلام بر او را نام برد.

ب) حقوق همسایگی

ب) حقوق همسایگی

بسیاری از بایسته های اخلاقی، حقوقی هستند که باید درباره همسایه رعایت شود. این حقوق که بیشتر جنبه اخلاقی دارند و اولیای دین به طور جدّی بر آن تأکید کرده اند، از دو دیدگاه مطرح می شوند:

نخست، تأکید و سفارش آنها به جایگاه و ضرورت حقوق همسایه و دوم، برشمردن مصداق های این حقوق است. نکته مهم این است که جایگاه همسایه به گونه ای است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله حقی جداگانه برای این گروه قائل شده است، بدون اینکه قید کند پیرو کدام آیین، مذهب و ملیت باشند. ایشان فرمود:

۱- غررالحکم و دررالکلم، ج ۷، ص ۴۹.

۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۷۴.

همسایگان سه قسمند؛ همسایه ای که سه حق دارد: حق همسایگی، حق اسلام و حق خویشاوندی؛ همسایه ای که دو حق دارد: حق اسلام و حق همسایگی؛ همسایه ای که یک حق دارد و آن کافری است که فقط حق همسایگی دارد و بس.(۱)

ملامحسن فیض کاشانی در ذیل این روایت آورده است: «پس بنگر که چگونه برای فرد مسلمان به محض همسایگی، حقوقی ثبت شده است.»(۲) چنان که گفته شد، این حق، دو طرفه است. ازاین رو، امام صادق(ع) ملاک این حق شناسی را در بیان خود به خوبی ترسیم فرموده است:

برای مردم، آنچه را خودتان دوست دارید، دوست بدارید. آیا مرد حیا نمی کند که همسایه اش نسبت به او حق شناس باشد و او نسبت به همسایه اش حق شناس نباشد.(۳)

مطلب بعدی، مصداق های حقوق همسایه است. دراین باره، به سخنانی از پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و امام سجاد(ع) اشاره می کنیم. حقوق همسایه از دیدگاه پیامبر چنین است:

یک ـ «اِنِ اسْتَغاثَکَ أَغَثْتَهُ؛ اگر از تو یاری خواست، به فریادش برسی».

دو ـ «وَ اِن اسْتَقرَضَکَ أَقرَضْتَهُ؛ اگر از تو قرض خواست، به او قرض دهی».

سه ـ «وَ اِنْ افْتَقَرَ عُدْتَ عَلَیه؛ اگر نیازمند شد، نیازش را برطرف سازی».

چهار ـ «و اِنْ اَصابَتْهُ مُصیبَةٌ عَزَیتَهُ؛ اگر مصیبتی دید، او را دلداری دهی».

پنج ـ «وَ اِنْ اَصابَهُ خَیرٌ هَنّأتَهُ؛ اگر خیر و خوبی به او رسید، به وی تبریک و شادباش گویی».

شش ـ «وَ اِن مَرِضَ عَدْتَهُ؛ اگر بیمار شد، به عیادتش روی».

۱- میرزاحسین نوری، مستدرک الوسائل، قم، مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۸ هـ.ق، ج ۸، ص ۴۲۴.
۲- ملامحسن فیض کاشانی، المحجّه البیضاء فی تهذیب الاحیاء، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ج ۳، ص ۴۲۲.
۳- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۳۵.

هفت ــ «وإنْ ماتَ اِتَّبَعْتَ جَنازَتَهُ؛ وقتی مرد، در تشییع جنازه اش شرکت کنی».

هشت ــ «ولا تَسْتَطِلْ بِالبِناءِ فتَحْجُبَ عَنهُ الرّيحَ اِلّا بِاذْنِهِ؛ خانه ات را بلندتر از خانه او نسازی تا جلوی جریان هوا را بر او بگیری، مگر آنکه خودش اجازه دهد».

نه ــ «وَاِذا اشْتَرَيتَ فاكِهَةَ فَأهْدِ لَهُ، فاِن لَمْ تَفْعَلْ فَأدخِلْها سِرّاً؛ هرگاه میوه ای خریدی، برای او هدیه بفرستی وگرنه مخفیانه میوه را به خانه ات ببر».

ده ــ «وَلا تُخْرِج بِها وُلَدَكَ تَغيظُ بِها وَلَدَه؛ فرزندت را همراه میوه بیرون نیاور که بچه همسایه با دیدن میوه در دست او ناراحت شود».

یازده ــ «وَلا تَؤْذِهِ بِريحِ قِدْرِكَ اِلّا أنْ تغرِفَ لَهُ مِنهَا؛ با بوی دیگت، او را ناراحت نکن، مگر آنکه مقداری از غذای آن را برای او بفرستی».(۱)

حقوقی که در روایات نورانی از رسول خدا صلی الله علیه و آله، برشمرده شد، از مسائل اخلاقی کلان تا مسائل معنوی جزئی را دربردارد و اگر عمل به این توصیه ها سرلوحه اخلاقی و رفتاری خانواده ها باشد، تأثیر عظیمی در هدایت اخلاقی و شکوفایی معنوی جامعه انسانی خواهد داشت.

امام سجاد(ع) نیز در کلامی شیوا تعدادی از این حقوق را که جنبه اخلاقی مؤثری دارد، برشمرده است:

یک ــ «اَمّا حَقُّ جارِكَ فَحِفْظُهُ غائباً؛ اما حق همسایه ات این است که در غیابش، آبرویش را حفظ کنی».

دوــ «وَاِكْرامُهُ شاهِداً؛ و در حضورش، او را احترام کنی».

سه ــ «ونُصْرَتُهُ اِذا كانَ مَظْلُوماً؛ اگر ستمی بر او شد، یاری اش رسانی».

چهار ــ «ولا تَتبَعْ لَهُ عورَةً: دنبال عیب هایش نباشی».

پنج ــ «فَاِنْ عَلِمْتَ لَهُ سُوءاً سَتَرْتَهُ عَلَيه؛ اگر بدی از او دیدی، بپوشانی».

۱- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۲۰.

شش ــ «واِنْ عَلِمْتَ انَّهُ یقْبَلُ نصیحَتَک نَصَحْتَهُ فیما بَینَک وبَینَهُ؛ اگر بدانی که پند و اندرز تو را می پذیرد، او را در خفا نصیحت کنی».

هفت ــ «وَلا تُسْلِمْهُ عِنْدَ شَدیدَةُ؛ در سختی ها رهایش نکنی».

هشت ــ «وتُقیلَ عَثْرَتَهُ؛ از لغزشش درگذری».

نه ــ «وَتَغْفِرَ ذَنْبَهُ؛ گناهش را ببخشی».

ده ــ «وتُعاشِرَهُ مُعاشرةً کَریمَه؛ با او به خوبی و بزرگواری معاشرت کنی».(۱)

ج) همسایه آزاری

اشاره

ج) همسایه آزاری

زیر فصل ها

یک ــ جایگاه همسایه بد

دو ــ مصداق های همسایه آزاری

یک ــ جایگاه همسایه بد

یک ــ جایگاه همسایه بد

یکی از اخلاق ناپسندی که پیشوایان دین همواره از آن نهی می کردند، آزار دادن همسایه است. نقل شده است که مردی به محضر امام صادق(ع) رفت و از همسایه خود شکایت کرد. امام ضمن راهنمایی او چنین نقل کرد:

مردی از انصار خدمت پیامبر خدا عرض کرد: من از قبیله بنی فلان خانه ای خریده ام و نزدیک ترین همسایه ام، کسی است که امیدی به خیر و خوبی اش ندارم و از بدی اش در امان نیستم. پس، پیامبرخدا به علی(ع) و سلمان و ابوذر و یکی دیگر که فراموش کرده ام و فکر می کنم مقداد باشد،(۲) دستور داد به مسجد بروند و با صدای بلند فریاد بزنند: «لا ایمانَ لِمَنْ لَمْ یأمَنْ جارُهُ بِوائِقَهُ؛ ایمان ندارد هر آن کس که همسایه اش از شرّ او در امان نباشد.» آنان سه بار این سخن را اعلام کردند.(۳)

این نوع برخورد پیامبر با شخص همسایه آزار، شدت زشتی این اخلاق ناپسند را نشان می دهد.

۱- شیخ صدوق، الخصال، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۳ هـ . ق، ج ۱، ص ۵۶۹ ؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۲۰.

۲- این فراموشی از راوی، یعنی عمرو بن عکرمه است.

۳- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۸؛ محمدبن حسن حرّ عاملی، وسائل الشیعه، تحقیق: عبدالرحیم ربانی شیرازی، بیروت، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۰۲ هـ .ق، چ ۵، ج ۸، ص ۴۸۷، ح ۱.

در روایت دیگری، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «مَنْ کانَ یؤْمِنُ باللهِ وَ الْیومِ الاخِرِ فَلایؤْذی جارَهُ؛ هر که به خدا و روز واپسین ایمان داشته باشد، همسایه خود را آزار نمی دهد.»(۱) امام رضا(ع) نیز می فرماید: «لَیسَ مِنّا مَن لَم یأمَن جارُهُ بوائِقَهُ؛ از ما نیست کسی که همسایه اش از شرّ او در امان نیست».(۲)

در روایتی، امام رضا(ع)، شیعه بودن و در مسیر اهل بیت(ع) قرار داشتن را مستلزم آزار نرساندن به همسایه می داند.

همسایه بد، تا جایی زشت شمرده شده که حضرت علی(ع) از آن به عنوان سخت ترین بلا و مصیبت یاد می کند: «جارُ السُّوء اعظمُ الضَّراءِ و اَشَدُّ البَلاءِ؛ همسایه بد، بزرگ ترین رنج و سخت ترین بلا و مصیبت است».(۳)

باز در نکوهش همسایه بد، از لقمان نقل کرده اند که فرمود: «من صخره های بزرگ و آهن و هر بارِ سنگینی را به دوش کشیدم، ولی باری سنگین تر از همسایه بد ندیدم».(۴)

می گویند همسایه بد، رفتارش چون کوره آهنگر است که اگر تو را به شعله خود نسوزاند، بوی بدِ دودش در تو اثر کند و رنجت دهد.(۵) اسدی طوسی در این مورد سروده است:

مجویید همسایگی با بدان

مدارید افسوس نابخردان

ناپسند بودن همسایگی بد، نزد پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله تا جایی است که در سفارش خود به علی(ع) می فرماید: «ای علی! چهار چیز است که پشت انسان را می شکنند ... و یکی از آنها همسایه بد است».(۶)

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۷، ح ۶.

۲- شیخ صدوق، عیون اخبارالرضا، تحقیق: سید مهدی حسینی لاجوردی، تهران، مکتبه جهان، ج ۲، ص ۲۴، ح ۲.

۳- غررالحکم و دررالکلم (تک جلدی)، ص ۴۳۶.

۴- غررالحکم و دررالکلم (تک جلدی)، ص ۴۳۶.

۵- «در سایه همسایه»، نشریه پیام زن، ش ۸۰، ص ۷۲.

۶- الخصال، ص ۲۰۶، ح ۲۴.

امام صادق(ع) هم یکی از سه چیزی که زندگی انسان را تیره و تار می سازد، «همسایه بد» معرفی می کند.(۱) به قول عمادالدین نسیمی:

سه عامل است که دل را کند مکدّر و غمگین

بگوش باش که تا بشنوی تو طرفه حکایت

مجاور بدِ ناساز، یار و همره بد بدخو

عیال بد، همه آنها عقوبت است و سیاست

دو ـ مصداق های همسایه آزاری

دو ـ مصداق های همسایه آزاری

هر چند هرگونه اخلاق و رفتار بد را از مصداق های همسایه آزاری می توان شمرد، نمونه هایی از همسایه آزاری، در برخی از سخنان معصومان(ع) نقل شده که شایسته تأمل و بررسی است. از جلوه های بدهمسایگی، می توان بدگمانی، ستم، خودخواهی، خیانت به مال و ناموس، دروغ گویی، بی شرمی، غیبت و بدگویی کردن، حسادت، چشم و هم چشمی، بی بند و باری، بدزبانی، تجسس، فال گوش بودن، تجمل گرایی و هر اخلاق ناپسند انسانی را برشمرد. با این حال، در برخی روایت ها به مواردی چند، به گونه ای خاص اشاره شده که بسیار قابل توجه و تأمّل است. از جمله نقل کرده اند که «روزی اصحاب پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله به ایشان عرض کردند: فلان زن روزها روزه دار است و شب ها را به عبادت می گذراند، در ضمن صدقه هم می دهد، ولی به زبان، همسایه را می آزارد. رسول اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: چیزی برای آن زن نیست، او اهل جهنم است!»

این روایت بیانگر تأکید و پافشاری اولیای دین به رعایت کردن حقوق و آزار نرساندن به همسایه است، تا جایی که پذیرش اعمال عبادی افراد را در

۱- تحف العقول، ص ۳۰۷.

گرو رضایت مندی و آزار ندادن همسایه برشمرده است. پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در روایتی می فرماید:

به خدا پناه می برم از همسایه بد، با چشمانش تو را می بیند و دلش مراقب توست، اگر تو را در خوبی و خوشی دید، ناراحت می شود و اگر تو را گرفتار و بد حال دید، خوشحال می شود.(۱)

رسول خدا صلی الله علیه و آله همسایه بدخواه و حسود را در این فراز نکوهش کرده است؛ چرا که نیت بد و قلب بدخواه، عامل بداخلاقی و همسایه آزاری می شود. به همین دلیل، پیامبر، همسایه بد را از مصیبت های کمرشکن معرفی می کند و می فرماید: «ثَلاثَهٌ هُنَّ اُمُّ الفَواقِرِ؛ سه چیز در رأس مصیبت های کمرشکن است».(۲)

آن گاه در معرفی یکی از آن سه چیز، همسایه بد را این گونه معرفی می کند:

... و همسایه ای که چشمانش تو را می پاید و دلش خواهان رسوایی توست، اگر خوبی ببیند، آن را می پوشاند و فاش نمی سازد و اگر بدی ببیند، آن را علنی و همه جا پخش می کند.(۳)

در نگاه معصوم(ع) افزون بر نهی از همسایه آزاری، بر تحمل و صبر در برابر آزار همسایگان نیز تأکید شده است. امام کاظم(ع) می فرماید:

لَیسَ حُسْنُ الجَوارِ کَفُّ الأَذی، وَلکِنْ حُسْنُ الجَوارِ الصَّبْرُ عَلَی الْأَذی.(۴)

حسن همسایگی این نیست که به همسایه آزار نرسانی، بلکه حسن همسایگی آن است که در برابر آزار همسایه شکیبا باشی.

شبیه این روایت در مستدرک الوسائل، از امام علی(ع) نیز نقل شده است. در این کلام، حضرت علی(ع)، همسایگان را در برابر آزار همسایه به خویشتن داری دعوت کرده است، تا ضمن کاهش فاصله ها و تنش ها، نوعی

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۹، ح ۱۶.

۲- میزان الحکمه، ص ۹۱۸.

۳- میزان الحکمه، ص ۹۱۸.

۴- کافی، ج ۲، ص ۶۶۷، ح ۹.

امر به معروف نیز صورت گیرد و سبب تغییر در رفتار طرف آزاردهنده شود.

امام علی(ع) در این کلام، هم می خواهد اهمیت و جایگاه همسایه را گوشزد کند و هم زمینه رشد معنوی همسایگان را فراهم سازد. البته این بدین معنا نیست که امام همسایه آزاری را تأیید کرده یا آزار رساندن به دیگران و همسایگان را مجاز شمرده است؛ زیرا روایت های زیادی وجود دارد که به شدت همسایه آزاری را نفی می کنند.

تحمل آزار همسایه نیز بدین معنا نیست که انسان، مظلوم واقع شود و خود را اسیر بداند، بلکه آن گونه که گفته شد، امام راهکار اصلاحی را تا جایی که زمینه اصلاح طرف مقابل باشد، ارائه می کند و اگر همسایه آزار، از این اخلاق فروتنانه همسایه، سوء استفاده کند، به یقین، باید با آن برخورد کرد. در سیره رسول اکرم صلی الله علیه و آله این مطلب نیز بازگو شده است. در اصول کافی نقل شده است که: مردی خدمت رسول اکرم صلی الله علیه و آله آمد و از آزار همسایه اش شکایت کرد، حضرت فرمود: «برو تحمل کن.» بار دوم که به شکوه آمد و نالید، پیامبر باز دستور صبر و تحمل داد. آزار همسایه به اوج رسید و خارج از مرز تحمل شد. زمانی که برای سومین بار از همسایه شکایت کرد، حضرت رسول چنین سفارش کرد: «روز جمعه، وقتی مردم به سوی نماز جمعه می روند، وسایل و اسباب خویش را بیرون بریز و در رهگذر مردم قرار بده، تا همه آنان که به نماز می روند، این صحنه را ببینند. وقتی علت را می پرسند، ماجرا را به آنان بگو.» آن مرد به همین صورت عمل کرد. همسایه مردم آزار نیز که آبروی خود را در خطر دید، بی درنگ به سوی او شتافت و با التماس، از او درخواست کرد که اسباب و وسایلش را به خانه برگرداند و قول داد که دیگر همسایه آزاری نکند.(۱)

۱- کافی، ج ۲، ص ۶۶۸.

بر این اساس، تحمل آزار همسایه، تا مرحله ای، پسندیده و از نشانه های حسن همسایگی است، ولی هرگاه از حد گذشت، دیگر سکوت و تحمل جایی ندارد و باید با شدت بیشتری امر به معروف کرد.

د) آثار خوش همسایگی

اشاره

د) آثار خوش همسایگی

آن چنان که گذشت، تأثیر نوع رفتار و اخلاق در مورد همسایگان دوجانبه است و هرگاه همسایه ای اخلاق همسایگی و هم جواری را رعایت کند، خود، زمینه واکنش مثبت طرف مقابل را فراهم ساخته است.

خوش همسایگی، ضمن آنکه امنیت روانی واحد اجتماعی را که همسایگان در آن زندگی می کنند، فراهم می کند، زمینه رشد مادی و معنوی افراد ساکن در آن بخش را نیز هموار می سازد و روح همدلی، گذشت و معنویت را بین آنان گسترش می دهد. بدین صورت، در سطحی گسترده، چهره جامعه، چهره ای همدل، متحد و هم سو می شود و این همان رسیدن به کمال و سعادت مادی و معنوی فرد و جامعه است.

درباره آثار خوش همسایگی در روایات نیز مطالبی آمده است که بیان می کنیم:

یک ــ زیاد شدن روزی

یک ــ زیاد شدن روزی

امام صادق(ع) یکی از نشانه های خوش همسایگی را زیاد شدن روزی می داند و می فرماید: «حُسْنُ الجَوارِ یزیدُ فی الرِّزْقِ؛ حسن همسایگی، روزی را زیاد می کند».(۱)

دو ــ آباد شدن سرزمین ها و طولانی شدن عمر

دو ــ آباد شدن سرزمین ها و طولانی شدن عمر

۱- میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

امام صادق(ع) در این باره فرمود: «حُسْنُ الْجَوارِ یعَمِّرُ الـدِّیارَ وَ یزیدُ فِی الْاَعْمارِ؛ خوش همسایگی، سـرزمین ها را آباد و عمرها را دراز می کند».(۱)

این روایت را می توان چنین تحلیـل کرد که رعـایت اخلاق معاشـرت با همسایه، زمینه همـدلی و همراهی ساکنان هم جوار را فراهم می کند و نه تنها اینان در راه اصـلاح امر خویش و همسایگان در تلاش و تکاپو هسـتند، دیار و سرزمین خود را نیز آباد می کننـد. دوستی و همدلی، زمینه آرامش روانی و کاهش فشار های عصبی را فراهم می کند و در نتیجه، سـبب طولانی شدن عمر می شود.

سه ـ زیاد شدن یار و خدمه

سه ـ زیاد شدن یار و خدمه

یکی از آثـار خوش همسـایگی و اخلاـق درست معاشـرت، دوستی و توجه دیگران است؛ زیرا افراد به طور طبیعی انسـان های خوش اخلاق، بخشـنده و مهربان و دل سوز را دوست دارند و حاضرند برای آنان فداکاری کنند. با توجه به همین اصول است که امام علی(ع) می فرماید: «من أَحسَنَ إلی جِیرانِهِ کثُرَ خَدَمَهُ؛ کسـی که به همسایگان خود نیکی کند، خدمت گزارانش زیاد می شود».(۲)

چهار ـ زیاد شدن همسایه

چهار ـ زیاد شدن همسایه

در روایت آمده است:«مَنْ حَسُنَ جِوارُهُ کَثُرَ جیرانُهُ؛ هر که همسایه خوبی باشد، همسایگانش زیاد شوند».(۳)

افزون بر این روایات که در آنها آثار مادی و دنیوی خوش همسایگی گفته شد، برخی از روایت ها نه تنها خوش همسایگی را از نشانه های مسلمانی و ایمان می خوانند، آثار فراوانی را نیز برای آن برمی شمارند که از آن جمله اند:

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۷.
۲- غررالحکم و درر الکلم، ح ۷۹۶۷؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.
۳- غررالحکم و درر الکلم، ح ۷۹۶۷؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

جلب رحمت خداونـد، دوستی خداوند و رسول اکرم صـلی الله علیه و آله، دیدار خداوند و نورانی شدن چهره و متصف شدن به مکارم اخلاق.

ه_) آثار همسایه آزاری

ه_) آثار همسایه آزاری

همسایه آزاری، از امور نکوهش شـده ای است که نتیجه اش، تحقیر، نفرین و سـرزنش است. اگر خوش همسایگی سـبب زیاد شدن روزی، آبادانی شهر و طولانی شدن عمر می شود، در جهت مخالف آن، همسایه آزاری فقر و خواری را به همراه دارد.

پس همان گونه که رشـد معنوی در گرو خوش همسایگی است، در مقابل آن، بـدبختی و افتادن به پرتگاه گناه، دوری از اهل بیت(ع)، گرفتـاری در آتش جهنم، قبول شـدن اعمـال و عبـادات و نزول بلاـ از ثمره هـای همسایه آزاری است که در روایات بدان اشاره شده است.

فصل سوم: آپارتمان نشینی

اشاره

فصل سوم: آپارتمان نشینی

گسترش شهرنشینی، مهاجرت روستاییان به شهرها و فزونی جمعیت عصر حاضر، زمینه را برای ایجاد نوعی سکونت و هم جواری خاص و متفاوت از گذشته به وجود آورده است که امروزه با نام آپارتمان نشینی از آن یاد می کنند.

این نوع سکونت، خواسته یا ناخواسته، در کشور ما نیز به سرعت رواج یافته است و بسیاری از ساکنان شهرها به این شیوه روی آورده اند. ازاین رو، باید چاره ای اندیشید و با کمک گرفتن از پروردگار و کلامِ نورانی ائمه معصوم(ع)، وضعیت را به شکل شایسته تغییر داد. در این میان، مقایسه زندگی سنتی با زندگی امروزی، بررسی امتیازها و تفاوت ها و نیز مزیت ها و عیب های این نوع زندگی، می تواند ما را در چاره اندیشی برای وضعیت پیش ِرو یاری رساند.

۱. بررسی و مقایسه زندگی آپارتمان نشینی با زندگی سنتی

اشاره

۱. بررسی و مقایسه زندگی آپارتمان نشینی با زندگی سنتی

شکل جدید سکونت، یعنی آپارتمان نشینی، از چند دیدگاه، با زندگی سنتی متفاوت است:

الف) از نظر فیزیکی و نمای ساختمان

الف) از نظر فیزیکی و نمای ساختمان

امروزه اثر مـدرنیزه شدن را به طور مسـتقیم در دگرگونی معماری ساختمان ها، به صورت ساخت بُرج ها و آپارتمان های سر به فلـک کشـیده می توان مشاهـده کرد. تغییر معمـاری سـنتی و تبـدیل آن به برج سـازی و آپارتمـان نشـینی را می توان چنین بررسی کرد.

در بیشتر خانه های قدیمی، حریم خصوصی افراد به دالانی هدایت می شود که با چند شکست به حیاط می رسد. سطح کوچه نیز بـا حیـاط اختلاف دارد. بنابراین، در کف دالان، پله وجود دارد. در این صورت، شـخص واردشونـده از هشتی، هرگز نمی توانـد داخـل حیـاط را ببینـد و مجبور است از یـک راهروی باریـک عبور کنـد. امـا در خـانه های امروزی، به ویژه واحـدهای آپارتمان، به محض ورود از در خانه، محل زندگی افراد بر همگان آشکار می شود و هیچ چیزی برای محدود کردن دیدِ وارد شونده در آن وجود ندارد.

وجود ساختار اُپن(۱) گونه در این ساختمـان هـا به دلیـل کمبود فضا، هرچنـد کار بانوی خانه را آسان تر ساخته است، ولی از این نظر که خانم خانه را در برابر دیـد میهمان ها قرار می دهد، اسـباب گناه، فتنه و پرده برداری از حریم خصوصـی افراد را به دنبال دارد و مشـکلاتی را برای خانواده ها به وجود می آورد. این شـکل و نمای فیزیکی ساختمان، زمینه کاهش رفت وآمدها را در خانواده ها به وجود می آورد؛ زیرا این نوع ساختار برای خانواده هایی که به احکام شـرعی و دینی پای بنـد هسـتند و نیز میهمانانشان، عذاب آور است.

از جمله نمونه هـایی که در زنـدگی آپارتمـانی و سـنتی می توان بـا هم مقـایسه کرد، شـکل ساختار محل این دو نوع زنـدگی است. زندگی سنتی، با وجود

۱- open.

سادگی، زیبایی و طراوت فراوان دارد؛ زیرا در معماری اسلامی، ضمن توجه بسیار به زیبایی، از به کارگیری عناصر غیرضروری خودداری شده است.(۱)

این سادگی و زیبایی، در برقراری روابط همسایگان تأثیر بسزایی داشته است، برخلاف معماری جدید که به لوکس سازی و تزیینات اضافی و آراستن های بی جا هم توجه دارد و با وجود این، طراوت و شادابی کمتری دارد. معماری سنتی، در گشایش روح و روان و ایجاد بلندنظری افراد تأثیر فراوانی داشته است.

یکی دیگر از چیزهایی که کم کم شیوه سنتی آن در ساختمان ها به دست فراموشی سپرده شده، روش استفاده از نور به عنوان یک نعمت خدادادی است. نکته مهم این است که باید به جنبه های مختلف اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مسکن توجه شود و بدیهی است خانه های سنتی، به شکل کامل تری این جنبه ها را پوشش می داد.

ب) ابعاد معنوی

ب) ابعاد معنوی

مهم تر از دگرگونی های فیزیکی که در ساختمان های امروزی به چشم می خورد، دگرگونی های معنوی و روحی ــ روانی است و مسکن امروزی به طور کامل با خانه های سنتی تفاوت دارد. متمرکز شدن خانواده در محیطی با ساختار بسیار دلباز و دل نواز، نوعی گشادگی و آرامش را به اهل خانواده منتقل می کرد و فاصله در خانه تا محل نشستن اعضای خانه، فرصتی به شخص می داد تا خود را با محیط درون خانه همگون و متناسب سازد.

۱- محمدکریم پیرنیا، آشنایی با معماری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۷۲، ص ۱۵۷، به نقل از: مهدی اسماعیلی، گذری بر حقوق همسایه، ص ۳۹.

شخصی که بدون هیچ مقدمه ای وارد محیط خانه می شود، دوگانگی محیط درون و بیرون، او را در برقراری ارتباط متناسب دچار سردرگمی می کند. در فضا و ساختار خانه های سنتی، شخص قبل از آنکه وارد محل اصلی ساختمان شود، حیاط طولانی و دالان ورودی، کم کم فضای متفاوتی را برای او ایجاد می کند و فضای خاص خانه، او را برای روبه رو شدن با اهل خانه و ارتباط روحی و معنوی با آنها آماده می سازد.

اعضای داخل خانه نیز همین حالت را دارند. آنها قبل از ورود مهمان به خانه، خود را آماده پذیرایی و روبه رو شدن با میهمان می کنند و این فضا به آنها کمک می کند، از حریم خویش به خوبی محافظت کنند.

در ساختار سنتی، فضای پهناور، حیاط بزرگ و نوع زندگی در این خانه ها به کودکان فرصت بیشتری می داد تا حس کودکانه خود را ارضا کنند و از این راه بتوانند با اجتماع ارتباط بهتری برقرار کنند و خود را آماده پذیرش نقش های مشارکتی در اجتماع سازند.

در خانه های آپارتمانی، فرزندان و کودکان در محیطی بسته، مجبورند برای رعایت کردن حال همسایگان، خود را با فضای موجود سازگار کنند و با خاموش کردن احساس کودکانه، فشار روانی زیادی را تحمل کنند. جدای از این مسئله، باید به بایدها و نبایدهای پدر و مادر نیز گردن نهند.

در خانه های آپارتمانی، نان آور خانه به محض ورودش، تنها با باز شدن در، فاصله بیرون و درون خانه را می پیماید و در نتیجه، آثار خستگی کار بیرون از خانه، در چهره، رفتار و نوع برخورد او باقی می ماند و زمینه ناخوشایندی را در خانه پدید می آورد.

آنچه گفته شد، در علم روان شناسی امروز جایگاه ویژه ای دارد و دارای اهمیت است. زندگی آپارتمان نشینی، از صفا، صمیمیت، عفت، نجابت، آرامش و اطمینانی که در زندگی سنتی موج می زد، کاسته است و سبب روآوردن افراد به گوشه نشینی، تجمل گرایی و بیگانگی همسایگان از یکدیگر شده است.

توجه نداشتن به روحیه ایرانی و اسلامی مردمان کشور و تقلید کورکورانه از فرهنگ غرب، ما را به سویی کشانده که مانند غربیان در ساخت خانه ها، تنها به فیزیک خانه، معماری و دکوراسیون آن توجه کنیم، در صورتی که ما خانه را دارای روح و جان می دانیم و برای خانه و خانواده، جایگاه والایی قائلیم.

اعتراف ساکنان مجتمع های مسکونی، گویای این مطلب است که امروزه آپارتمان نشینی از روابط عاطفی میان همسایگان کاسته و معماری جدید، امنیت افراد را به خطر انداخته است. قلمرو و حریم های خصوصی، نیمه خصوصی و عمومی، تعریف نشده است و اِشراف غیرارادی بر فضای مسکونی، همواره اعضای خانواده را در برابر دید بیگانه قرار می دهد. این ویژگی در معماری رایج امروز در شهرهای بزرگ، به ویژه تهران، مشاهده می شود.

همه این مسائل، در تربیت نسل جدید تأثیر بسزایی گذاشته و نوع اخلاق و رفتار آنها را با نسل های گذشته، که در آن ساختار سنتی حاکم بود، متفاوت کرده است.

خانه های مدرن، تفاوت های زیادی با خانه های قدیمی دارد؛ در خانه های قدیمی، بین فضاهای خصوصی و مشترک، تمایز وجود دارد، ولی اکنون در

خانه های مدرن، با باز کردن درِ خانه، وارد زندگی خصوصی صاحب خانه می شویم.(۱)

آفت مهمان گریزی نیز از دیگر ویژگی های این نوع سبک جدید زندگی است که حاصل تجمل گرایی، فخرفروشی و خودنمایی است و سبب می شود افراد، کمتر به دیدار یکدیگر بروند و از هم خبر بگیرند؛ برخلاف زندگی قدیم که بی آلایشی، سادگی و صمیمیت، آنها را به یکدیگر نزدیک کرده بود.

۲. مزیت های زندگی آپارتمان نشینی

اشاره

۲. مزیت های زندگی آپارتمان نشینی

با وجود تفاوت های زندگی آپارتمان نشینی با سبک زندگی سنتی، امروزه، زندگی آپارتمان نشینی اجتناب ناپذیر است و به علت محدودیت ها، هزینه های بالای مسکن و مهاجرت، چاره ای جز گردن نهادن به آن نیست. ازاین رو، با پذیرش مزیت های این نوع زندگی و تدبیراندیشی سیاست گذاران بخش مسکن، باید به شکل مطلوب از آن استفاده کرد و تا جایی که امکان دارد، آسیب های آن را کاهش داد. برخی مزیت های زندگی آپارتمان نشینی عبارتند از:

الف) نظم پذیری و انضباط اجتماعی ساکنان

الف) نظم پذیری و انضباط اجتماعی ساکنان

رفت وآمد به موقع ساکنان در ساعت های معیّنی از شب و روز و رعایت کردن حقوق همسایگان در مهمانی ها و شب نشینی ها، ساکنان مجتمع های مسکونی را افرادی منظم بار می آورد. مواردی مثل، استفاده نکردن شخصی از قسمت های اشتراکی و رعایت حقوق طبقه های پایین و بالا، ساکنان را به رعایت کردن

۱- روزنامه کار و کارگر، ۲۲/۷/۱۳۸۰.

قانون وادار می کند و آنها را در برابر اجتماع، افرادی قانون مند و با انضباط می سازد.

ب) امنیت مالی، جانی و ناموس

ب) امنیت مالی، جانی و ناموس

در یک مجتمع مسکونی، افرادی که از نظر اخلاقی و رفتاری، خودساخته باشند و شئون اخلاقی را رعایت کنند، می توانند محیط امن و شایسته ای را برای زندگی یکدیگر ایجاد کنند. در این صورت، مرد خانواده، با اطمینان خاطر، به مسافرت های کاری می رود و از تنهایی زن و فرزند خود نگران نیست. در صورت مسافرت یا ترک منزل برای مدت طولانی نیز واحد آپارتمانی از دزدان یا دیگر ناامنی ها در امان است و این امنیت، در سایه زندگی آپارتمان نشینی به دست می آید.

ج) تقویت روحیه اتحاد و همدلی

ج) تقویت روحیه اتحاد و همدلی

اعضای ساکن یک مجتمع آپارتمان نشینی می توانند با منش صحیح اخلاقی، مصداق واقعی همدلی و اتحاد باشند. این افراد، با احترام گذاردن به حقوق یکدیگر و همیاری و همکاری در جهت رفع نیازهای مجتمع مسکونی می توانند فضای دوستانه ای را بر مجتمع خود حاکم سازند، تا در سایه آن، در تکامل مادی و معنوی یکدیگر تأثیرگذار باشند؛ مراسم مشترک، نماز جماعت و دعای گروهی، برطرف کردن نیازهای مجتمع به صورت دسته جمعی و مانند آن، جلوه هایی از این همدلی و اتحاد اعضای ساکن در مجتمع مسکونی است.

د) رشد اخلاقی و تمرین مکارم اخلاق

د) رشد اخلاقی و تمرین مکارم اخلاق

زندگی آپارتمان نشینی، زمینه مناسبی را برای شکوفایی و رشد اخلاقی افراد ایجاد می کند. مهم ترین نمونه های آن، تمرین ادب و احترام، گذشت و عفو،

رعایت حریم نگاه و کلام و مراقبت های اخلاقی است که زمینه رشد معنوی افراد را فراهم می سازند. شاید این نوع زندگی، میدانی باشد برای مبارزه با نفس اماره؛ نفسی که گرایش های منفی را در انسان زیاد می کند. نمونه هایی از این تمرین اخلاقی، کنترل نگاه، دست و زبان، خوش برخوردی، حسن ظن، عفو و گذشت، دروغ نگفتن و تهمت نزدن است.

آپارتمان نشینی، انسان را بیشتر در برابر امتحان و سختی ها قرار می دهد و به همین دلیل، این نوع زندگی می تواند زمینه ساز صعود و سقوط انسان باشد.

۳. عیب های زندگی آپارتمان نشینی

اشاره

۳. عیب های زندگی آپارتمان نشینی

در برابر مزیت های گفته شده، عیب هایی نیز در این سبک از زندگی به چشم می خورد که نمونه هایی از آن ذکر می شود:

الف) محدودیت های زمانی برای رفت وآمد ساکنان

الف) محدودیت های زمانی برای رفت وآمد ساکنان

از جمله حقوقی که ساکنان مجتمع های آپارتمانی باید آن را رعایت کنند، توجه به زمان رفت وآمد است. در یک ساعت مشخص شب که ساعت خاموشی است، رفت وآمد ممنوع می شود. بنابراین، ساعت مهمانی ها تعریف شده اند و این وضعیت، محدودیتی آزاردهنده است و بعضی وقت ها مشکلاتی را برای اعضای مجتمع فراهم می کند.

بیدار بودن، گفت وگو کردن و شلوغی فرزندان پس از ساعت های مشخص، موجب آزار همسایگان می شود که از جمله شکایت های آنهاست. روشن است که هر یک از ساکنان به فرهنگ و شکل ویژه ای از زندگی عادت کرده اند و این محدودیت ها سبب آزار روحی ــ روانی و جسمی افراد می شود. تفاوت

شرایط کار اعضای ساکن در یک مجتمع مسکونی نیز از دیگر موارد تشدیدکننده این مشکلات است.

ب) رعایت نکردن حریم های عمومی و خصوصی

ب) رعایت نکردن حریم های عمومی و خصوصی

از جمله شکایت های افراد ساکن در مجتمع های مسکونی، رعایت نکردن حریم عمومی و خصوصی افراد در مجتمع است که زمینه انحراف های اخلاقی ساکنان دین دار را فراهم می سازد.

گاهی برخی مردان و زنان، در مکان های عمومی؛ مثل راه پله ها و پارکینگ به صورت برهنه یا با پوشش نامناسب ظاهر می شوند و مشکلاتی را برای ساکنان مجتمع ایجاد می کنند. کشاندن مسائل خصوصی به حریم عمومی و دعواهای خانوادگی که آرامش همسایگان را می گیرد، زمینه ساز مشکلات گفته شده هستند و تفاوت فرهنگی و اخلاقی، به این موضوع دامن می زند.

ج) تأثیر فرهنگ های غیر هم سو بر تربیت عمومی خانواده

ج) تأثیر فرهنگ های غیر هم سو بر تربیت عمومی خانواده

به طور معمول، در یک مجتمع مسکونی، افراد با فرهنگ های متفاوت و شیوه های مختلف زندگی دور هم جمع می شوند که زمینه ساز مشکلات فراوانی برای اعضاست. این گوناگونی در فرهنگ شخصی و خانوادگی، فاصله گرفتن ساکنان و خودکامگی و خودخواهی را در آنها فراهم می کند که آسیب جدّی این سبک زندگی است.

با اینکه تداخل فرهنگی، آسیب تلقّی می شود، با فرهنگ سازی درست و ارتباط شایسته بین این گروه ها می توان از تجربه های مفید و سازنده فرهنگ های غیرهم سو بهره گرفت. سنت های خوب اخلاقی و انسانی قوم های مختلف، زمینه الگوبرداری مناسب را در میان آنها فراهم و این آسیب و تهدید

را به فرصت تبدیل می کند. آشنایی با فرهنگ درست پوشش، نوع لباس و آداب صحیح اجتماعی _ اخلاقی، برخی از مصداق های این مسئله هستند.

د) رعایت نکردن حقوق در مورد مکان های عمومی

د) رعایت نکردن حقوق در مورد مکان های عمومی

مکان های عمومی در آپارتمان ها، از مواردی است که خواسته یا ناخواسته، از آنها غفلت می شود و مشکلاتی را ایجاد می کند. راه پله ها، پارکینگ و انباری های مشترک، از جاهایی است که افراد ساکن در یک مجتمع باید با تصمیم گیری مشترک و به صورت قانونی از آنها استفاده کنند. نقض این قوانین، گاه مشکلات روحی و روانی را برای دیگر افراد ایجاد می کند. موارد زیر، از جمله موارد نقض این حقوق است:

یک _ هرگونه تغییر در نما، سردر یا بالکن های اختصاصی بدون توافق بیشتر مالکان.

دو _ تعمیرها و تغییرهای داخلی و خارجی که موجب آسیب رساندن به اسکلت ساختمان می شود.

سه _ نصب سایه بان، نرده حفاظ و بند رختی که از بیرون ساختمان دیده شود و به نمای ساختمان آسیب بزنند.

چهار _ نصب یا آویزان کردن کولر و وسیله های دیگر در بالکن ها، بدون هماهنگی.

پنج _ قرار دادن وسایل شخصی در بیرون از پنجره، پاگردهای عمومی، پاسیو، جلوی در ورودی آپارتمان و پارکینگ.

شش _ گذاشتن مواد آتش زا، ماشین لباس شویی، قفس پرندگان و هرگونه جسم خطرناک در مکان های عمومی.

هفت _ استفاده تجاری یا اجاره دادن انبارهای آپارتمان بدون هماهنگی و اجازه ساکنان.

هشت ــ دست کاری در وسایل و امکانات ساختمان، بدون هماهنگی با مدیر.

نه ــ پخت وپز و برپایی مراسم جشن و عزا در مکان های مشترک.

ده ــ ورود وسایل نقلیه مهمانان، شست وشو و تعویض روغن وسایل نقلیه، داخل پارکینگ عمومی.

یازده ــ دادن کلید ورودی ساختمان، پارکینگ و تراس به افراد غیرساکن.(۱)

ه_) آسیب های اخلاقی

ه_) آسیب های اخلاقی

از دیگر آفت های آپارتمان نشینی، اثرپذیری ساکنان از اخلاق نادرست یکدیگر است که در این میان، کودکان، نوجوانان و جوانان، بیشتر در معرض خطر هستند. گزارش ها و شکایت های اعضای ساکن، بیانگر آفت این نوع همسایگی است. افزون بر فساد اخلاقی، آسیب های دیگری مانند تجمل گرایی، چشم و هم چشمی و اشرافی زدگی، در سایه این نوع همسایگی به وجود می آید.

و) مزاحمت های صوتی

و) مزاحمت های صوتی

مهم ترین شکایت های ساکنان در ساختمان های مسکونی، سر و صداهای بی جا و ناهنجار همسایه هاست که مشکلات روحی و روانی فراوانی را برای اعضا ایجاد می کند. این مزاحمت ها از این قرارند:

یک ــ سر و صدای ناهنجار دعواها و درگیری های خانوادگی و نیز ابراز هیجان ها و احساس ها بدون توجه به دیگران.

دو ــ سر و صدای رفت وآمد مهمانان، به ویژه در زمان های خواب و استراحت ساکنان.

سه ــ صدای ناهنجار وسایل صوتی ــ تصویری.

۱- روزنامه قدس، ۸/۸/۱۳۸۴.

چهار _ برگزاری مراسم های جشن و عزاداری و سر و صداهای ناشی از آن.

پنج _ سر و صدای کودکان و اعضای خانواده در طبقه های بالا و نیز در فضاهای عمومی، مثل پله ها، پارکینگ و... .

۴. جلوه هایی از اخلاق همسایه داری مدرن (آپارتمان نشینی)

اشاره

۴. جلوه هایی از اخلاق همسایه داری مدرن (آپارتمان نشینی)

آپارتمان نشینی، با توجه به نوع متفاوت زندگی در آن، زمینه ساز ایجاد اخلاق و حقوقی متفاوت از زندگی سنتی شده است. به همین دلیل، جلوه های اخلاقی مثبت و منفی متفاوتی در این نوع سکونت و همسایگی دیده می شود.

الف) جلوه های مثبت

اشاره

الف) جلوه های مثبت

زیر فصل ها

یک _ انصاف

دو _ ایثار

سه _ حفظ اسرار

چهار _ احسان و یاری

پنج _ عفو و گذشت و تحمل همسایه

شش _ عفت و خویشتن داری

هفت _ نمونه های دیگر

یک _ انصاف

یک _ انصاف

در زنـدگی آپارتمـان نشـینی، اصل انصاف است که می توانـد ملاک درست معاشـرت با همسایگان قرار گیرد؛ یعنی آنچه را دوست داریم در حق ما رعایت کننـد، ما نیز در حق دیگران رعایت کنیم. این اصل، به برقراری ارتباط درست و رعایت کردن حقوق همسایگی، به ویژه در آپارتمان های مسـکونی، کمک شایانی می کند. پیامبر اکرم صـلی الله علیه و آله در این باره می فرماید:

آنچه را برای خود نمی پسندی، برای دیگران نیز مپسند و آنچه را برای خود دوست داری، برای برادرت هم دوست بدار.(۱)

با این ملاک، شخص آنچه را از دیگری انتظار دارد، خود به رعایت کردن آن پای بند است و همین مسئله، واکنش همسایه ها را در بردارد و آنها را در مسیر درست هم نشینی هدایت می کند.

دو _ ایثار

دو _ ایثار

۱- تحف العقول، ص ۱۴.

مهم تر از انصاف، ایثار است؛ یعنی ترجیح دادن حقوق دیگران بر خود که موجب رسیدن به مرتبه های بلند انسانی می شود. این صفت، یکی از جلوه های عالی اخلاقی در زندگی آپارتمان نشینی است. تقدّم حقوق دیگران در این نوع زندگی، در هم نشینی درست همسایگان بسیار مؤثر است. امام علی(ع) این صفت انسانی را برترین عبادت و بزرگ ترین سروری دانسته(۱) و آن را نیکوترین نیکوکاری و بالاترین مرتبه ایمان برشمرده است.(۲) نیز فرمود: «اوج مکارم اخلاق، ایثار است».(۳)

سه _ حفظ اسرار

سه _ حفظ اسرار

یکی از اخلاق های خوبی که در آپارتمان ها ضروری است، حفاظت اسرار همسایگان است. در محیط های آپارتمانی، گاه مشکلاتی در زمینه مسائل خانوادگی، اختلاف های خویشاوندی و حتی مشکلات اخلاقی که با راهنمایی و امر به معروف حل می شود، برای افراد پیش می آید. در این میان، همسایگانی که آبروی همسایه خود را در نظر نمی گیرند، با انتشار این اسرار به گرفتاری ها دامن می زنند و زمینه ساز مشکلات فراوان دیگری در ساختمان های مسکونی می شوند.

حفظ اسرار و آبروی مؤمن و مسلمان، از مسائلی است که دین بسیار بر آن تأکید می کند. از امام صادق(ع) در این زمینه نقل است:

هرکس درباره مؤمن، آنچه را دیده و گوش هایش شنیده است، بگوید، از کسانی است که خداوند عزوجل درباره آنان فرموده است: «و همانا بر کسانی

۱- غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۱۴۸.

۲- غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۷۰۵.

۳- غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۳۶۱.

که دوست دارند زشتی در میان مؤمنان آشکار شود، عذابی دردناک است».(۱) (نور: ۱۹)

چهار _ احسان و یاری

چهار _ احسان و یاری

در زندگی آپارتمان نشینی، می توان مصداق های فراوانی از احسان و یاری یافت. این نوع زندگی، محل رفع مشکلات و یاری متقابل همسایگان به یکدیگر است؛ کمک در ساخت و ساز، برگزاری مراسم ها، اسباب کشی، دادن وسایل مورد نیاز، حل مشکلات خانوادگی، رسیدگی به همسایگان ناتوان و نیازمند و بسیاری دیگر از کمک های مادی و معنوی، از نمونه های احسان و نیکی به شمار می روند. در این زمینه، پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله فرمود: «بلندپایه ترین مردم در روز رستاخیز، کسی است که از همه بیشتر برای خیرخواهی خلق خدا گام برداشته است».(۲)

امام صادق(ع) نیز ارزش برآورده ساختن نیازهای مسلمانان را بسیار بالاتر و والاتر از طواف کعبه می داند.(۳) جایگاه و اهمیت این صفت را در مورد همسایه، از این جمله های نورانی می توان دریافت.

پنج _ عفو و گذشت و تحمل همسایه

پنج _ عفو و گذشت و تحمل همسایه

گذشت از خطاهای همسایگان در پی آزاری که آنان رسانده اند، از اخلاق پسندیده ای است که در زندگی دسته جمعی، به ویژه آپارتمان ها و مجتمع های مسکونی، ضروری است. نوع زندگی در آپارتمان ها شرایط بسیار حساسی دارد و به گونه ای است که خواه ناخواه مشکلاتی را برای همسایگان ایجاد می کند؛ سر و صداها، رفت وآمدها، میهمانی های دیر وقت و رعایت نکردن قوانین مکان های عمومی، از این موارد است که همسایه خوب با اخلاق و منش درست می تواند ضمن خویشتن داری و تحمل آنها، آرامش را به خود و دیگران

۱- اصول کافی، ج۲، ص ۳۵۷.

۲- اصول کافی، ج۲، ص ۲۰۸.

۳- اصول کافی، ج۲، ص ۱۹۴.

هـدیه کند و از پاداش معنوی صبر و شـکیبایی در این زمینه بهره مند شود. امام کاظم(ع) که الگوی صبر و شـکیبایی است، در این زمینه می فرمایـد: «حسن همسـایگی این نیست که آزار نرسـانی، بلکه حسن همسایگی این است که در برابر آزار همسایه، شکیبا باشی».(۱)

در این نگاه، تحمل همسایه، شخص را به اوج مکارم اخلاق رهنمون می شود و زمینه را برای رسیدن به درجه های بلند معنوی شخص فراهم می کنـد. صبر و تحمـل می توانـد همسـایه را به عنوان الگوی رفتاری و اخلاقی، حتی برای همسایه آزار و دیگر همسایگان معرفی کند.

شش ـ عفت و خویشتن داری

شش ـ عفت و خویشتن داری

عفت، حیـا و خویشـتن داری از نمونه هـای برجسـته امور اخلاـقی در محیط های آپارتمانی و مجتمع های مسـکونی است. نوع سکونت در این محیـط هـا، زمینه بیشتر ارتبـاط و معاشـرت افراد را بـا یکـدیگر فراهم می کنـد. گاه گزارش های ناگوار نیز از اهمیت این مسـئله خبر می دهـد. اگر اعضـای ساکن در این مجتمع ها به خویشـتن داری، عفت و حیا روی بیاورنـد و این ملکه های اخلاقی را در خود نهادینه کنند، اعتماد، آرامش و اطمینان خاطر را به خود و ساکنان هدیه خواهند کرد.

عفت و خویشـتن داری، نه تنهـا در مسائـل اخلاقی حاکم است، بلکه ملکه ای است که زلال بزرگواری را در وجود انسان می ریزد و او را به کمال و سعادت دنیا و آخرت رهنمون می شود. امام علی(ع)، عفت را سرآمد هر خوبی(۲) و

۱- تحف العقول، ص ۴۰۹.

۲- «اَلْعَفَّهُ رَأْسُ کُلُّ خَیرٌ»، غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۱۶۸.

برترین جوان مردی(۱) می داند و می فرماید: «عفت، نفس را در امان و آن را از پستی ها دور نگه می دارد».(۲)

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله، ثمره عفت را خشنودی، فروتنی، بهره مندی، آسایش، تفقد، فروتنی، تذکر، تفکر، بخشندگی و سخاوت می داند.(۳)

هفت ـ نمونه های دیگر

هفت ـ نمونه های دیگر

از دیگر نمونه های صفات و اخلاق خوب همسایه داری در محیط های آپارتمانی، برخورد شایسته، خوش اخلاقی، احترام دوجانبه، خوش گمانی، خیرخواهی، فروتنی و دیگر اخلاق های شایسته و پسندیده ای است که محیط های آپارتمانی و مجتمع های مسکونی، بیشترین زمینه را برای کسب این فضیلت ها دارند.

ب) جلو ه های منفی

اشاره

ب) جلو ه های منفی

در برابر جلوه های مثبت اخلاق همسایه داری در محیط های آپارتمانی، مصداق ها و جلوه های اخلاق ناپسند و نکوهیده همسایگان قرار دارد که از جمله آنها موارد زیر هستند: ستم و تجاوز در برابر انصاف؛ خودخواهی و خودمحوری در مقابل ایثار؛ اشاعه فحشا، تهمت و خیانت در مقابل حفظ اسرار؛ بی توجهی در مقابل احسان و یاری؛ انتقام و ستیزه جویی در مقابل گذشت و تحمل همسایه و در نهایت، بی عفتی و بی حیایی در مقابل عفت و حیا.

در این بخش به چند نمونه برجسته تر اشاره می کنیم:

یک ـ تجسس و فال گوشی

یک ـ تجسس و فال گوشی

۱- « اَلْعَفَّهُ اَفْضَلُ الفُتُوِّهِ»، غررالحکم و دررالکلم، ح ۵۲۹.

۲- «اَلْعِفافُ یصُونُ النَّفْسَ وَ ینَّزَهُما عَنْ الدَّنایا»، غررالحکم و دررالکلم، ح ۱۹۸۹.

۳- «اَمّا الْعَفافُ فَیتَشَّعَبُ مِنْهُ الرِّضا وَالْاِسْتِکانَهُ وَالْحَظُّ وَالرّاحَهُ وَالتَّفَقُّدُ وَالْخُشُوعُ وَالتَّذَکُّرُ وَالتَّفَکَّرُ وَالْجُود وَالسِّخاءُ...»، تحف العقول، ص ۳۹۴.

ساکنان مجتمع های مسکونی از پی جویی بی مورد از حال همسایه و جست وجو کردن در کار و زندگی همسایگان، در زندگی های آپارتمان نشینی گله مند هستند. فال گوش ایستادن، کنترل رفت وآمدها، پرس وجوی بی مورد، عیب جویی کردن و شایعه پراکنی، از آثار بدهمسایگی است.

در قرآن، آشکارا از این امر ناپسند نهی شده است و آیه «وَ لا تَجَسّسُوا» به این مطلب اشاره می کند. رسول خدا صلی الله علیه و آله نیز در این مورد فرمود:

از گمان دوری کنید؛ زیرا گمان، دروغ ترین سخن است. به سخنان مردم گوش فرا ندارید و عیبشان را پی جویی نکنید.(۱)

دو _ تجمل گرایی و چشم و هم چشمی

دو _ تجمل گرایی و چشم و هم چشمی

از دیگر آسیب های اخلاقی در محیط های آپارتمانی، چشم و هم چشمی است که مشکلاتی را برای ساکنان به وجود می آورد. گاه رفت وآمد در محیط های آپارتمانی و نشست و برخاست همسایگان، به رقابت های بیهوده و نادرست می انجامد و زمینه مصرف گرایی، آفت های اقتصادی و تحمل هزینه های سنگین را برای آنها فراهم می آورد. از عوامل مهم و اثرگذار در این نوع اخلاق، فخرفروشی همسایگان به یکدیگر است که بسیار زشت و ناپسند است.

خداوند در قرآن از این صفت زشت اخلاقی هشدار می دهد و می فرماید: «إِنَّ اللَّهَ لا یُحِبُّ مَنْ کانَ مُخْتالاً فَخُوراً.»(۲) حضرت علی(ع) نیز در این زمینه فرموده است: «دو چیز مردم را نابود کرده است: ترس از ناداری و فخرجویی».(۳)

۱- محمد محمدی ری شهری، منتخب میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۳، ص ۱۰۳.

۲- «همانا خدا هیچ متکبر فخرفروشی را دوست ندارد». نک: لقمان: ۱۸.

۳- «اهلَکَ النّاسَ إِثْنَتان، خَوْفُ الفَقْرِ وَطَلَبُ الفَخْر». الخصال، ص ۶۹، ح ۱۰۲.

سه _ خودمحوری و خودخواهی

سه _ خودمحوری و خودخواهی

خودخواهی ها و ترجیح دادن خواسته های خود بر جمع، از دیگر اخلاق های ناپسند در محیط های آپارتمانی است. از آنجا که مجتمع های مسکونی شامل قسمت های مشترک و عمومی است، زیاده طلبی ها و خودخواهی های برخی ساکنان، زمینه ساز مشکلات فراوانی است. گذاشتن قفسه پرندگان در مکان های عمومی، قرار دادن گلدان ها در راه پله ها، ایجاد سر و صداهای ناهنجار، آشغال ریختن در پارکینگ عمومی و در نهایت، زیر پاگذاشتن تعهدها و قانون های آپارتمان نشینی، از مصداق های این اخلاق نکوهیده است که در شکایت های همسایگان به چشم می خورد.

شخص خودخواه و خودپسند، نه تنها دیگران را آزار می دهد، بلکه زمینه گوشه نشینی خود را نیز فراهم می کند. امیر مؤمنان، علی(ع) در این باره می فرماید: «هیچ تنهایی ای، وحشت انگیزتر از خودپسندی نیست».(۱)

از دیگر آثار این صفت رذیله اخلاقی، نارضایتی دیگران،(۲) دشمنی و کینه توزی،(۳) حماقت(۴) و نابودی(۵) است که در روایت ها به آن اشاره شده است.

۱- «لا وَحْدَهَ اَوْحَشُ مِنَ العُجْبِ». نهج البلاغه، حکمت ۴۶.

۲- غررالحکم و دررالکلم، ح ۲۶۴۲.

۳- غررالحکم و دررالکلم، ح ۴۶۰۶.

۴- غررالحکم و دررالکلم، ح ۶۲.

۵- اصول کافی، ج ۲، ص ۳۱۳، ح ۲ .

فصل چهارم: همراه با برنامه سازان

اشاره

فصل چهارم: همراه با برنامه سازان

زیر فصل ها

۱. محورهای کلیدی در سیاست گذاری و برنامه های کلان

۲. راهکارهای پرداختن به اخلاق همسایه داری در برنامه های رسانه

۳. پرسش های کارشناسی

۴. پرسش های مردمی

۱. محورهای کلیدی در سیاست گذاری و برنامه های کلان

اشاره

۱. محورهای کلیدی در سیاست گذاری و برنامه های کلان

زیر فصل ها

الف) توجه دست اندرکاران رسانه به گسترش فرهنگ درست همسایه داری

ب) افزایش سطح آگاهی عمومی درباره اخلاق و حقوق همسایه داری

ج) نقد و ارزیابی سریال هایی با موضوع همسایه داری

د) الگوسازی مناسب

هـ) پیشنهادهای کلی

الف) توجه دست اندرکاران رسانه به گسترش فرهنگ درست همسایه داری

الف) توجه دست اندرکاران رسانه به گسترش فرهنگ درست همسایه داری

امروزه آپارتمان نشینی و گسترش این نوع سکونت به ضرورتی انکارناپذیر تبدیل شده است. در این میان، رسانه باید با توجه به وظیفه و رسالت حقیقی اش که اثرگذاری و فرهنگ سازی است، به ایفای نقش بپردازد.

وجود خلأهای اخلاقی، فرهنگی و عاطفی همسایگی مدرن یا همان آپارتمان نشینی، دغدغه ها و مشکلاتی را برای ساکنان آن به وجود آورده که با مهاجرت و انتقال از زندگی سنتی و روبه رو شدن با این شیوه جدید، این مشکلات، دو چندان شده است.

با دقت در این نکته که رسانه ها، صحنه ای برای تحول فرهنگی هستند و این تحول را هم از نظر هنری، هم از نظر صورت های نمادی و هم از نظر رفتارهای اجتماعی و شیوه ها و سبک هنجارهای زندگی ایجاد می کنند، رسالت بزرگ صدا و سیما به خوبی روشن و آشکار می شود.

بـا توجه به جایگـاه رسـانه و هویت فرهنـگ سازش، که در زنـدگی خانوادگی جایگاه ویژه ای دارد و بسـیاری از ساعت های خـانواده هـا را پر می کنـد، رسـانه هـا می تواننـد فرهنـگ درست هم جواری را با تکیه بر معیارهای قرآنی و توصـیه های ائمه اطهار(ع) در میان مردم به سرعت ترویج دهند و در سطح کلان به فرهنگ سازی درباره «همسایه» همت گمارند.

لازمه این امر، نخست، شناخت و بررسی دقیق اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی و آگاهی از اهمیت موضوع است که در این زمینه می تـوان از منـابع اسـلامی، عالمـان تعلیم و تربیت، جـامعه شـناسان، روان شـناسان و کارشـناسان فن بهره برد و برای تحقّق این امر باید بررسـی ها و نشـست های علمی صورت پذیرد. برای نمونه، پیش از تهیه فیلم سـینمایی و سـریال ها، به ویژه سریـال هـای طنز، تهیـه خـبر و گزارش هـای مربـوط، برنـامه کـودک و نوجـوان، میزگرد، گفـت وگـو و ... بایـد برای دسـت انـدرکاران سـاخت برنـامه، مشـخص شـود کـه همسـایه و همسـایه داری چه اهمیت و جایگـاهی دارد. مرحله دوم، پرداختن به موضوع انتخابی در برنامه هاست که در این زمینه نقش هنر و رسانه ملی می تواند بسیار کارگشا و سودمند باشد.

ب) افزایش سطح آگاهی عمومی درباره اخلاق و حقوق همسایه داری

ب) افزایش سطح آگاهی عمومی درباره اخلاق و حقوق همسایه داری

رسـانه ملی که یکی از هـدف هـا و رسـالت هـای آن، آموزش فرهنـگ درست و رشـد دادن مـادی و معنوی جامعه و هـدایت جـامعه به رعـایت فرهنـگ دینی و اسـلامی است، می توانـد بـا تـدوین برنـامه هـایی، آگـاهی مردم را درباره فرهنگ صـحیح آپارتمان نشینی و رعایت کردن اخلاق در مجتمع های مسکونی و همسایگان مجاور، تا حد زیادی افزایش دهد.

بـدین منظور، حـدیث ها و روایت های ائمه معصوم(ع) به صورت زیرنویس یا میان برنامه و با هنرمندی و جذاب ارائه شود. از کارشـناسان در این زمینه اسـتفاده شود، میـان برنامه هایی کوتاه مخصوص اخلاق همسایه و همسایه داری به صورت جـذاب و پرمحتوا پخش شود. در این زمینه، حکایت های بزرگان و فرزانگان و نقل سیره آنها نیز کارگشا و سازنده است.

ج) نقد و ارزیابی سریال هایی با موضوع همسایه داری

ج) نقد و ارزیابی سریال هایی با موضوع همسایه داری

رسـانه در صـورتی می توانـد جایگـاه موضـوع همسـایه و همسـایه داری را صـورت عینی ببخشـد و انگیزه دو چنـدانی برای سازنـدگان سـریال ها و دیگر برنامه های تلویزیون ایجاد کنـد که به نقد درست و ارائه راهکارها و بررسـی خلأهای اخلاقی و فرهنگی در برنامه های خود بپردازد، به ویژه سـریال های پر بیننـده یا سـریال هایی که با موضوع همسایه ساخته شـده اند. برای نمونه، در چنـد برنـامه بـا اسـتفاده از کارشـناسان دینی و دیگر کارشـناسان مرتبـط بـا موضوع، سـریال های مورد نظر را نقـد و بررسی کند.

مجموعه هـای تلویزیونی چون «همسـایه هـا»، «اجاره نشـین ها»، «آپارتمان شـماره ۱۳»، «آپارتمـان فرخ و فرج»، «سـیب ترش»، «خانه سبز»، «زیر آسمان شهر» و «چارخونه» از مواردی هستند که می توان به نقد و بررسی آنها پرداخت.

د) الگوسازی مناسب

د) الگوسازی مناسب

از نکات مهمی که در برنامه های تلویزیونی بایـد در نظر گرفت، معرفی الگو و شـیوه درست الگوسازی است. در مورد اخلاق و حقوق همسایگی نیز بایـد با توجه به مبانی و معیارهای اسـلامی، در الگوسازی فرهنگی و اجتماعی کوشـید؛ زیرا برنامه های تلویزیونی در این زمینه نقش بسزایی دارند. این کار مهم در

قالب تصویرها، لفظ ها و جمله های مؤثر یا حتی چهره های محبوب سینمایی تحقق می یابد؛ چرا که تنظیم روابط همسایگان در جامعه، صداقت میان همسایگان، یک رنگی، صفا و صمیمیت و هزاران ارزش اخلاقی و فرهنگی درباره همسایه و همسایه داری، می تواند از راه تصویرهای ساده و آموزش های کاربردی به صورت الگوهای مناسب گسترش پیدا کند.

در بحث الگوسازی در مورد همسایگی، شناخت درست و کامل مخاطبان و نیازهای عاطفی، فرهنگی، اجتماعی مطرح است. به این معنا که الگوسازی در شهرها و شهرستان های مختلف، با توجه به این نیازهای گوناگون، تفاوت دارد، همکاری شبکه های استانی در این زمینه، مؤثر و مطلوب است. نکته دیگر آنکه معرفی الگوهای اخلاقی، فرهنگی، اجتماعی و ایثارگر و همچنین مجتمع های مسکونی که دارای نوآوری های اخلاقی، فرهنگی و اجتماعی هستند، نمونه های خوبی برای الگوسازی هستند.

ه_) پیشنهادهای کلی

ه_) پیشنهادهای کلی

یک _ گنجاندن موضوع اخلاق همسایه داری، در برنامه های پربیننده، به ویژه طنزهای سیما؛

دو _ توجه به نقش همسایه، در رشد فردی و اجتماعی و بررسی آن؛

سه _ بسنده نکردن به توصیه و شعار و معرفی نمودهای عملی و رفتاری؛

چهار _ ایجاد انگیزه و تقویت زمینه دینی در مخاطبان، به منظور رعایت کردن مسائل اخلاقی در مجتمع های مسکونی؛

پنج _ نداشتن تضاد در بررسی موضوع و تفهیم مخاطبان و ضرورت هماهنگی در برنامه های سیما با موضوع؛

شش _ استفاده از کارشناسان مناسب و آگاه به موضوع؛

هفت _ توجه به دلیل ها و پی آمدهای بی توجهی به اخلاق همسایگی؛

هشت _ مخاطب شناسی درست.

۲. راهکارهای پرداختن به اخلاق همسایه داری در برنامه های رسانه

اشاره

۲. راهکارهای پرداختن به اخلاق همسایه داری در برنامه های رسانه

زیر فصل ها

الف) ساختار دراماتیک (روال داستان، ماجراهای فرعی)

ب) دیالوگ ها و رفتارهای در حال ایفای نقش

ج) طراحی صحنه و لوکیشن

د) ساخت نماآهنگ با موضوع اخلاق همسایه داری

ه_) طرح های کوتاه

و) زیرنویس ها، پلاتو و پیام مجری

ز) آموزش اخلاق همسایه داری و فرهنگ سازی در میان کودکان و نوجوانان

ح) گزارش های خبری

ط) مستندسازی

ی) برنامه های مستقل

ک) تاک شو ویژه اخلاق همسایه داری

الف) ساختار دراماتیک (روال داستان، ماجراهای فرعی)

اشاره

الف) ساختار دراماتیک (روال داستان، ماجراهای فرعی)

زیر فصل ها

یک ــ نگاه ویژه به شخصیت های داستان، به عنوان همسایه

دو ــ اخلاق همسایه داری و الگوها

سه ــ ارزش و اهمیت اخلاق همسایه د اری و آپارتمان نشینی

چهار ــ اخلاق همسایه داری، خانواده و فرزندان

یک ــ نگاه ویژه به شخصیت های داستان، به عنوان همسایه

یک ــ نگاه ویژه به شخصیت های داستان، به عنوان همسایه

اول ــ بهره گیری از شخصیت همسایه، در فراز و فرود و گره گشایی داستان و ماجراهای دراماتیک.

دوم ــ ترسیم شخصیت یک همسایه ایدئال، در پرورش استعدادهای مادی و معنوی دیگر همسایه و برعکس.

سوم ــ بررسی شخصیت داستان، به عنوان کسی که نگران مشکلات همسایگان است و درصدد رفع آنهاست.

چهارم ــ ترسیم موفقیت شخصی یک نفر در زندگی فردی و اجتماعی، برای رعایت کردن اخلاق و منش همسایگی و جلوه دادن شخصیت ایدئال و مطلوب او به عنوان قهرمان داستان.

پنجم ــ پرداختن به شخصیت داستان، در نقش همسایه بد و نمایش آثار آن.

ششم ــ استفاده از شخصیت اصلی داستان، به عنوان کسی که خانه خود را محل تفریح و سرگرمی اوباش قرار داده است و همسایگان و فرزندان، از این شخصیت تأثیر پذیرفته و مشکلاتی را برای خانواده ها و همسایگان ایجاد کرده اند.

هفتم ــ بررسی زندگی یک شخصیت وارسته که در یک محل یا در یک آپارتمان ساکن است و از اهل محل و ساکنان گره گشایی می کند. (می توان این

شخصیت را در سریال ها ترسیم و در هر قسمت، مشکلی از مشکلات اجتماعی، فردی و فرهنگی را بررسی کرد).

هشتم ــ آگاهی و توجه همسایه بد، در پی تأثیر و عبرت آموزی از رفتار همسایه هم جوار خود در طول داستان.

نهم ــ در روند داستان به نقش دین در نوع منش همسایگان و اخلاق همسایه داری توجه شود.

دو ــ اخلاق همسایه داری و الگوها

دو ــ اخلاق همسایه داری و الگوها

اول ــ بررسی همسایه داری نزد اولیا و بزرگان دین، شخصیت های مذهبی و رجال سیاسی. برای نمونه، می توان سیره ائمه اطهار(ع)، علمای بزرگ دین و شخصیت های سیاسی و مذهبی را ذکر کرد یا در قالب های تصویری گوناگون دقیق و جزئی تر شرح داد.

دوم ــ معرفی کارهای پسندیده همسایگان و الگوبرداری و تهیه گزارش از آنها، مانند: تأسیس قرض الحسنه، برگزاری نماز جماعت و مراسم های ائمه اطهار (جشن ها و وفات ها)، عیادت دسته جمعی از بیمار، پختن آش نذری و... .

سوم ــ تبیین جایگاه اخلاق همسایه داری، به ویژه اخلاق آپارتمان نشینی در خانه های سازمانی نزد گروه های مختلف همسایه، مانند: رانندگان، پزشکان، بازاریان، نیروهای نظامی و انتظامی.

چهارم ــ معرفی آپارتمان های نمونه، از نظر رعایت کردن اخلاق همسایگی و بیان شیوه ارتباط و زندگی اخلاقی ساکنان.

پنجم ــ زشت نمایاندن الگوهای منفی همسایه و اخلاق فردی، اجتماعی و فرهنگی آنها.

ششم ــ اثرگذاری همسایه خوب در مسائل دینی، مانند: اقامه نماز، روزه داری، اهل مسجد شدن، خمس دادن، رفتن به نماز جمعه و مراسم های مذهبی (عیدها و وفات های ائمه اطهار و...).

هفتم ــ معرفی آسیب های الگوهای نامناسب همسایه داری و نکوهش اخلاق ناپسند آنها.

سه ــ ارزش و اهمیت اخلاق همسایه د اری و آپارتمان نشینی

سه ــ ارزش و اهمیت اخلاق همسایه د اری و آپارتمان نشینی

اول ــ در ساختار و ماجراها، اذیت کردن همسایه، زشت و نکوهیده نشان داده شود.

دوم ــ اهمیت رعایت کردن حال همسایه و سکوت در هنگام بالا و پایین رفتن از راه پله های آپارتمان، نمایش داده شود.

سوم ــ تأکید و توافق همسایگان، برای رعایت کردن اخلاق همسایه داری در بین ساکنان آپارتمان و همسایه ها، در طول داستان نمایش داده شود.

چهارم ــ در خرید یا اجاره واحد آپارتمانی یا منزل مسکونی، به همسایه و اخلاق همسایه توجه و در داستان ها به آن پرداخته شود. (مثلاً خوش اخلاقی، رفتار مناسب، شأن اجتماعی، تعهد دینی و...).

پنجم ــ بررسی دلایل فروش و نقل مکان همسایه، به سبب بدرفتاری همسایه، مانند بداخلاقی، بدزبانی، شایعه پراکنی، دخالت و تجسس، نداشتن ملاک های اجتماعی و دینی و... در سریال ها و داستان ها نمایش داده شود.

ششم ــ زشت نمایاندن فتنه انگیزی همسایه ها در حق یکدیگر.

هفتم ــ نشان دادن آرامش روحی و روانی همسایه، در صورت رعایت کردن اخلاق همسایه داری از سوی همسایگان.

هشتم ـ نمایش اخلاق بدهمسایگی، مثل فال گوش ایستادن، تجسس بی مورد، شایعه پراکنی، مزاحمت و... .

نهم ـ توجه داشتن به آثار همسایه هم جوار بر دیگر همسایه ها (تأثیر فرزندان بر فرزندان و ...) در طول داستان.

دهم ـ تأکید بر کرامت اخلاقی، به ویژه ایثار همسایه به دیگر همسایه ها و گذشت و عفو همسایه، در جایی که حق با اوست.

یازدهم ـ توجه به شریک بودن همسایه در غم و شادی همسایه.

دوازدهم ـ نمایش و تأکید بر حفظ حریم خانه همسایه در حضور و غیبت همسایه، از تجاوز دیگران.

سیزدهم ـ ترسیم روح همکاری همسایگان در حل مشکلات مجتمع مسکونی و همسایه ها و نشان دادن روح اتحاد و همدلی ساکنان، به عنوان یکی از اخلاق های خوب همسایگی.

چهاردهم ـ ترسیم فضای محبت، الفت و دوستی در مهمانی های همسایه ها با توجه به رعایت کردن اخلاق هم نشینی و حفظ حریم های خصوصی و اخلاقی در بین اعضا و ساکنان.

پانزدهم ـ تأکید و توجه بر پرهیز از آسیب های اخلاقی معاشرت همسایگان، مثل: نگاه حرام، بدزبانی، دروغ، غیبت، تهمت، شایعه پراکنی و... .

شانزدهم ـ پناهگاه بودن همسایه ایدئال و خوب برای ساکنان آپارتمان و نمایش اخلاق او در رفتار با همسایه ها.

هفدهم ـ نمایش ملاک بودن همسایه خوب برای انتخاب دختر همسایه، به همسری، با توجه به ویژگی های ادب، خوش رفتاری، بردباری، بزرگواری، دین داری، اصالت خانوادگی و داشتن اخلاق الهی.

هجدهم _ نمایش تنها شدن همسایه، به خاطر بدهمسایگی و توجه نکردن و رانده شدن دیگران از او به همین دلیل و پررنگ کردن تأثیر بدهمسایگی در تنهایی، دوری و حمایت نکردن دوستان و همسایگان از او.

نوزدهم _ نشان دادن نقش اجتماعی همسایه خوب و بررسی آثار آن.

بیستم _ نمایش بازتاب آثار خوش همسایگی و بدهمسایگی در افراد، با استفاده از نقش آفرینی در داستان.

بیست و یکم _ تأکید بر نقش دین (قرآن و حدیث) و ائمه اطهار(ع) در رعایت کردن اخلاق همسایگی و آزار نرساندن همسایه و نقل حکایت و سیره پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در طول داستان.

بیست و دوم _ در داستان ها، دلایل اهمیت اخلاق همسایه داری و آپارتمان نشینی برای هدف های تعیین شده بیان شود.

بیست و سوم _ در ساختار داستان، نشان داده شود که شخصیت اصلی به دلیل پی بردن به اهمیت اخلاق همسایه داری، به ویژه آپارتمان نشینی، برای آشناسازی همسایگان و اهل محل با اخلاق نیکوی همسایگی، از راه های مختلف تلاش می کند. هدیه دادن کتاب در این مورد به ساکنان مجتمع مسکونی و نصب تابلوهایی برای انعکاس پیام و مفهوم روایت ها، حکایت ها و اشعار...).

بیست و چهارم _ توجه به اخلاق همسایه داری در مسافرت ها (چادرهای هم جوار یا اتاق های همسایه در هتل)، در محل کار (مغازه های هم جوار یا اتاق های هم جوار در یک اداره) یا در محل تحصیل (خوابگاه های دبیرستان های شبانه روزی یا دانشگاه ها) و بهره مندی از آن در طول داستان.

چهار ــ اخلاق همسایه داری، خانواده و فرزندان

چهار ــ اخلاق همسایه داری، خانواده و فرزندان

اول ــ نشان دادن حساسیت والدین در ارتباط نداشتن فرزندان با فرزندان همسایه ای که اخلاق همسایه داری را رعایت نمی کند، به دلیل بیم داشتن از اثرگذاری منفی بر فرزندان خود.

دوم ــ تأثیر والدین (در گفتار و رفتار) بر فرزندان، در چگونگی ارتباط معاشرت آنها با همسایگان (برای نمونه گفتن نیکی های همسایه نزد فرزندان، خوش گمانی به همسایه، برخورد با غیبت کردن در مورد همسایه، خوش برخوردی با همسایه در حضور فرزندان و...).

سوم ــ نشان دادن تشویق والدین به فرزندانشان، به دلیل داشتن برخورد درست در معاشرت با همسایه ها و فرزندان آنها.

چهارم ــ بررسی و توجه به برخورد مناسب والدین و واکنش درست، در صورت شکایت و گلایه فرزندان از فرزندان و اعضای خانواده همسایه در طول داستان.

پنجم ــ شرکت دادن فرزندان در همیاری با همسایگان، برای مثال، کمک به آنها در برگزاری مراسم جشن ها و عزاداری ها و... .

ششم ــ رفتن به عیادت همسایه به صورت خانوادگی.

هفتم ــ بدرقه و پیشواز از همسایه در مراسم های مختلف، مثل: رفتن به زیارتگاه ها، مکان های مقدس و خانه کعبه، به صورت دسته جمعی و خانوادگی.

هشتم ــ توجه دادن به رسالت والدین در تغییر نگرش فرزندان به همسایه.

نهم ــ مقایسه دو همسایه که یکی از اخلاق مثبت بهره مند است و دیگری شخصیت و اخلاق منفی دارد و بررسی اثرپذیری آن دو از همدیگر.

دهم ــ معرفی یک خانواده، به عنوان محور اخلاقی و رفتاری یک محله و زبانزد شدن آن در داستان.

یازدهم ـ نشان دادن تأثیر فرزندان از همسایه (آپارتمان یا محل) مانند: تکیه کلام های ناشایست، ناسزاگویی و... .

دوازدهم ـ اشاره به تأثیر رعایت کردن اخلاق همسایه داری در سامان بخشیدن به خانواده.

سیزدهم ـ پدر و مادر، فرزندان را به ارتباط با فرزندان همسایه ایدئال تشویق کنند و با دادن پاداش، آنها را به تکرار ارتباط با همسایه مشتاق سازند.

چهاردهم ـ از فرزندان همسایه که در اخلاق دیگر فرزندان مؤثرند، استقبال شود و زمینه همراهی و پذیرش بیشتر اعضای خانواده در رفت و آمد آنها را فراهم کنند و به اهمیت آن در داستان نیز اشاره شود.

پانزدهم ـ رفتارگرایی والدین در رعایت کردن اخلاق همسایه داری، نه فقط گفتار درمانی و توصیه.

ب) دیالوگ ها و رفتارهای در حال ایفای نقش

اشاره

ب) دیالوگ ها و رفتارهای در حال ایفای نقش

زیر فصل ها

یک ـ توجه به سلوک صحیح همسایه ها

دو ـ ترسیم مصداق های عینی

یک ـ توجه به سلوک صحیح همسایه ها

یک ـ توجه به سلوک صحیح همسایه ها

اول ـ صدا زدن همسایه ها با سخن نیکو، زبان شایسته و همراه با احترام.

دوم ـ اشاره داشتن به انجام دادن فعل مثبت و یا انجام ندادن فعل منفی به سبب حرمت داشت همسایه. برای مثال، کم کردن صدای تلویزیون به احترام همسایه، یا اینکه بگوید: فلان چیز را برای حفظ حق همسایه خریدم، یا مادر بگوید: فلان غذا را به دلیل پسند همسایه پختم یا درست نکردن کباب در حیاط خانه؛ زیرا بوی آن به همسایه فقیر می رسد و او را آزار می دهد.

سوم ـ آهسته صحبت کردن و رعایت کردن حال همسایه ها در بالا و پایین رفتن از راه پله ها، در دیالوگ ها و رفتار.

چهارم ــ گفت وگو کردن از رفتار و اخلاق خوب همسایه، در دیالوگ های مهمانی ها و اعضای خانواده و ساکنان.

پنجم ــ به تصویر کشیدن صفت امر به معروف و نهی از منکر و بیان سفارش قهرمانان اخلاقی داستان ها به دیگران، درباره رعایت کردن اخلاق همسایه داری و نقل توصیه های قرآن، روایت ها و سیره معصومان(ع).

ششم ــ برافروخته شدن شخصیت داستان یا اشخاص، به دلیل غیبت کردن یا تهمت زدن به همسایه و بازداشتن از این نوع اخلاق و منش.

هفتم ــ غذا بردن برای همسایه برای اینکه بوی غذا را شنیده است، به ویژه اگر همسایه فقیر باشد.

هشتم ــ تحمل آزار های همسایه به منظور عمل به سفار ش های ائمه معصوم(ع) و خوبی کردن به همسایه، در برابر رفتار نامناسب (امر به معروف با استفاده از رفتار مناسب).

نهم ــ رعایت کردن اخلاق همسایگی، هنگام بالا ـ رفتن بر بام منزل، مثل: گفتن یاالله یا اجازه گرفتن حضوری از همسایه، همراه با مراقبت های چشم و زبان و... .

دهم ــ نشان دادن دعای همسایه در حق همسایه (مثلاً بالا بردن دست ها به سوی آسمان).

یازدهم ــ در دیالوگ ها، علت انتخاب همسایه برای امری، بیان شود. در جواب اینکه چرا به فلان شخص در مورد خواستگاری دخترشان جواب مثبت دادید، جواب داده شود که چند سال است ما در همسایگی این خانواده هستیم و جز ادب، احترام، چیزی ندیدیم و همچنین علت ردّ خواستگار، بدهمسایگی و بداخلاقی بیان شود.

دوازدهم ـ بالا بردن دست ها و به جای آوردن شکر زبانی، به خاطر اینکه همسایه خوبی نصیب آنها شده یا شخص جدیدی که به تازگی مستأجر همسایه آنها شده، همسایه خوبی است.

سیزدهم ـ به تصویر کشیدن غم و اندوه و حتی گریه همسایگان، بر اثر مهاجرت، نقل مکان و یا فوت همسایه خوب.

چهاردهم ـ آب ریختن پشت سر همسایه و آرزو کردن برای سلامت آنها، هنگام رفتن به سفر.

پانزدهم ـ برای تعمیر منزل یا کارهایی که با همسایگان ارتباط دارد، حق همه همسایگان را در نظر بگیرد و از اهل محل یا ساکنان آپارتمان اجازه گرفته شود و نیز با آنان مشورت شود.

شانزدهم ـ کمک کردن به همسایه، در بالا بردن اشیای سنگین و جابه جا کردن وسایل منزل.

هفدهم ـ در طول داستان، به روایت ها و اشعار در مورد همسایه اشاره شود.

هجدهم ـ در هنگام غیبت کردن یا تهمت زدن به همسایه، به یاد سفارش بزرگان دین یا شخصیت های داستان بیفتد و پشیمان شود.

نوزدهم ـ در دیالوگ ها، برخوردهای همسایگان و گفت وگوهای عرفی، به حق همسایه و ارزش آن اشاره شود.(۱)

بیستم ـ در دیالوگ ها و صحنه های مختلف داستان، برای رفع اختلاف همسایگان تلاش و برای این مهم از بزرگان و ریش سفیدان و روحانی محل کمک گرفته شود.

۱- برای استفاده رجوع کنید به بخش اول و نیز همین فصل، قسمت زیرنویس و پیام مجری، در بخش های شش گانه.

دو ــ ترسیم مصداق های عینی

دو ــ ترسیم مصداق های عینی

اول ــ تشکیل قرض الحسنه و گره گشایی مالی از همسایگان ضعیف.

دوم ــ هماهنگی و تصمیم مشترک همسایگان آپارتمان نشین، برای در اختیار گذاشتن انباری به یکی از همسایگان، به عنوان دکّه فروش با هدف برطرف کردن مشکل مادی وی.

سوم ــ نمایش دادن برگزاری نمازجماعت در قسمتی از آپارتمان و هم نشینی معنوی همسایگان.

چهارم ــ تدبیر همسایگان در ایجاد قسمتی از مجتمع مسکونی، به عنوان حسینیه در ایام محرم و صفر و برگزاری مراسم عزاداری اباعبدالله الحسین(ع).

پنجم ــ پختن آش نذری در کنار یکدیگر و پخش آن در مجتمع مسکونی.

ششم ــ عیادت همسایگان از بیمار به صورت مشترک و جمعی.

هفتم ــ ایثار و گذشت همسایه در پرداخت قبوض برق، تلفن، گاز و ... و نیز قسط های وام دیگر همسایگان.

هشتم ــ پذیرایی از مهمان های همسایه ای که در خانه حضور ندارد و میزبانی از آنها تا رسیدن همسایه.

نهم ــ گرفتن نان، شیر و چیزهای مورد نیاز برای همسایگان بیمار و کهن سال در مجتمع مسکونی.

دهم ــ پرستاری و نگهداری همسایگان از فرزند عقب افتاده یا بیمار یا استثنایی همسایه مجاور و بازی کردن با او.

یازدهم ــ برگزاری جشن تولد برای افراد سال خورده مجتمع که فرزندانشان فراموششان کرده اند.

دوازدهم _ در اختیار قرار دادن ماشین به همسایه ای که دچار مشکلی شده، مثل بیماری اعضای خانواده یا وضع حمل همسر یا مسافرت.

سیزدهم _ در اختیار قرار دادن اشیای منزل به همسایگان، مثل: نردبان، چارپایه، فر گاز، دیگ بزرگ، ظروف منزل و... .

چهاردهم _ کمک کردن همسایه به فرزندان همسایگان، با توجه به مهارت های شخصی، مثل کمک کردن در درس های تحصیلی چون ریاضی، زبان و... .

پانزدهم _ کمک همسایه در تعمیر و ساخت وساز خانه و برگزاری مراسم های جشن و عروسی و عزاداری.

شانزدهم _ در اختیار قرار دادن منزل یک همسایه به همسایه دیگر، به منظور برگزاری مراسم در آپارتمان.

ج) طراحی صحنه و لوکیشن

اشاره

ج) طراحی صحنه و لوکیشن

زیر فصل ها

یک _ طراحی صحنه (محیط های بسته و باز)

دو _ آفت ها و آسیب های صحنه

یک _ طراحی صحنه (محیط های بسته و باز)

یک _ طراحی صحنه (محیط های بسته و باز)

اول _ در محیط های آپارتمانی و مجتمع های مسکونی، بعضی از اشعار، ضرب المثل ها و احادیث در مورد همسایه و همسایه داری، در نمای خوب، به صورت تابلو یا در پانل مجتمع نصب شود و در صحنه قرار گیرد.

دوم _ اتحاد و همدلی همسایه ها در نماهای جذاب به تصویر کشیده شود، مثل سفره دسته جمعی و ... .

سوم _ همراهی صحنه های درگیری و بداخلاقی همسایگان، با بعضی از احادیث بزرگان در این باره.

چهار م _ در طراحی محیط همسایگی، می توان از چند همسایه همدم و همدل در جوار یکدیگر استفاده کرد؛ مثل همسایه

های سنتی که در کنار

یکدیگر بودند؛ چیزی شبیه به سریال «پدرسالار» یا سریال طنز «خانه به دوش» که همدلی، همکاری و هم دردی همسایگان به تصویر کشیده شده است.

پنجم ــ در هنگام بروز احساس و عاطفه همسایگان نسبت به یکدیگر، از فضا و آهنگ مناسب استفاده شود.

ششم ــ هنگام آموزش اخلاق همسایگی، از صحنه های شاد، جذاب و دیدنی استفاده شود.

هفتم ــ فضاسازی و انتخاب آهنگ مناسب، برای شادی ها و غم های همسایگان.

هشتم ــ استفاده از رنگ های شاد و صحنه های جذاب، در نمایش همسایه های خوب و اخلاق مدار.

نهم ــ تصویرسازی مناسب از دیدار همسایگان با یکدیگر.

دهم ــ پررنگ کردن همسایگی سنتی در مجتمع های مسکونی و پیوند دادن آپارتمان نشینی با نمادهای بومی.

یازدهم ــ طراحی صحنه به گونه ای که نمادهای غربی سکونت جدید کمتر به چشم آید، مثل نصب پرده برای اُپن آشپزخانه و تفکیک حریم خصوصی و عمومی.

دو ــ آفت ها و آسیب های صحنه

دو ــ آفت ها و آسیب های صحنه

اول ــ ابهام بیش از حد در نمادها. از آن جهت که به شکلی ارائه شوند که حد و مرز همسایگی و اخلاق در آن رعایت نشود. به عبارت دیگر، نمادها به صورتی نمایش داده شوند که با دیگر نمادهای مربوط به مسائل کلی اخلاقی و

حوزه هـای مرتبط با آن بسـیار کم رنگ یا بسـیار پر جلوه باشـند و با این کار، تناسب و توازن را در نماد کلی و صـحنه از بین ببرد.

دو م ــ کم کاری و زیاده روی کردن در استفاده از نمادها.

سوم ــ تناسب نداشتن طراحی صحنه با آموزش های مذهبی و اخلاق همسایه داری.

چهـارم ــ به تصویر کشـیدن و ارزش گـذاری به نمادهـای غربی در آپارتمان ها، مثل اُپن و رعایت نکردن حریم خصوصـی و عمومی.

پنجم ــ جذاب نبودن طراحی صحنه، به خاطر ساده انگاری موضوع همسایه و اخلاق همسایه داری.

ششم ــ مخلوط شدن حریم مردان و زنان، استفاده نکردن از پرده و برخی دیگر از نمادهای همسایگی مدرن.

هفتم ــ استفاده از طرح های روز جهان درباره موضوع، بدون تطبیق و مقایسه با فرهنگ خودی.

هشتم ــ مشخص نشدن محدوده همسایگی، در طراحی صحنه و نمادها.

نهم ــ رعـایت نکردن مسائـل اخلاـقی در نوع صـحنه هـا، مثـل باز شـدن در خانه همسایه ای که روبه روی خانه همسایه دیگر است. یا تسلط خانه همسایه ای به همسایه دیگر و در دید بودن اعضای خانواده.

د) ساخت نماآهنگ با موضوع اخلاق همسایه داری

د) ساخت نماآهنگ با موضوع اخلاق همسایه داری

اول ــ به تصویر کشیدن ایثار همسایه، نسبت به دیگر همسایگان در قالب نماآهنگ.

دوم ــ آموزش اخلاق همسایه داری در قالب نماآهنگ.

سوم _ استفاده از کلیپ های مناسب برای شروع سریال هایی که در آن، از زندگی همسایگان پرده برداری شده است. آموزشی بودن و جذاب بودن در نظر گرفته شود (البته با آسیب شناسی درست).

چهارم _ به تصویر کشیدن راهنمایی و آموزش والدین به فرزندانشان، برای کمک کردن به همسایه ها، در ایام ویژه و عیدها. برای مثال، استفاده از نماد ماهی و تنگ و تقدیم آن به همسایه از سوی فرزند و دست کشیدن همسایه بر سر کودک و لبخند زدن هر دو و تصویر آن به عنوان نماد همدلی دو همسایه.

پنجم _ استفاده از اشعار مناسب و قابل فهم در نماآهنگ ها و توصیف همسایه های ایدئال در قالب اشعار.

ششم _ به تصویر کشیدن درگیری فکری یکی از همسایگان با خود، در کمک کردن به همسایه ای فقیر و تمام شدن تردید و تصمیم او با کمک کردن به همسایه، همراه با لبخند و آرامش وجدان.

هفتم _ خشن و بی رحم جلوه دادن مصداق های همسایه آزاری با اشعار متناسب.

هشتم _ کمک کردن همسایه ای به همسایه دیگر برای ارتقای تحصیلی همسایه.

نهم _ صحنه عیادت همسایگان از همسایه بیمار، با اشعار و آهنگ مناسب.

دهم _ تنها و رانده شدن همسایه بداخلاق از دیگر همسایگان، با تصویرسازی مناسب.

یازدهم _ نمایش گروه همسایگان، مثل پزشکان، استادان، معلمان، نیروهای نظامی و انتظامی و... .

دوازدهم _ پررنگ کردن اثرپذیری همسایه بد از همسایه خوب و تصمیم او بر ترک عیب ها و اصلاح خویش.

سیزدهم _ به تصویر کشیدن فوت یکی از همسایگان خوب و نمایش نگرانی و غم همسایگان.

چهاردهم ــ نشان دادن اتحاد و هم بستگی همسایگان، در برخورد با مشکلات آپارتمان یا محله.

پانزدهم ــ توجه به نقش دوستان همسایه، به ویژه فرزندان همسایه، در رشد یا رکود اخلاقی فرزندان.

شانزدهم ــ نشان دادن وجود رابطه عاطفی و درست میان گروه همسایگان و ساکنان آپارتمان.

درباره آسیب شناسی نماآهنگ ها باید به این موارد توجه کرد:

۱. ضعف تصویرگری، صداگذاری و نورپردازی، به گونه ای که بر پیام اصلی تأثیر بگذارد و در داستان کم رنگ شود.

۲. کنایه آمیز بودن بیش از حد که مخاطب آن را درک نکند، به شکلی که مخاطب موضوع همسایگی را با دیگر موضوع ها اشتباه بگیرد.

۳. استفاده از شخصیت هایی که در زندگی شان هیچ تعهدی به موضوع همسایگی خوب ندارند و حتی گاه برخلاف آن عمل می کنند.

۴. به پایان نرسیدن نماآهنگ و بی نتیجه ماندن، برای مثال طرح مشکلات همسایگان در نماآهنگ و ارائه نشدن راهکار در حل آن.

۵. به کارگیری زیاد نماآهنگ به گونه ای که ملال آور باشد. برای مثال، موضوع نماآهنگ در موضوع همسایه داری کلیشه شود.

۶. استفاده از سرودهای بی مفهوم یا سرودهای فلسفی و پیچیده که نتواند مسائل مربوط به همسایه داری را روشن کند.

۷. رعایت نکردن ادب و کلام زیبا در سرود ها و صحنه های نماآهنگ. به گونه ای که از هدف های اخلاق همسایه داری به دور باشد.

۸. رعایت نکردن حریم خصوصی همسایگان در نما آهنگ ها.

۹. مبهم شـدن نماآهنـگ (برای مثال، معیّن نکردن و جـدا نبودن اخلاق همسایگی با اخلاق هم نشـینی، خویشاونـدی، دوستی و...).

۱۰. نگاه نماآهنگ به همسایه ها، به عنوان شوخی، سرگرمی و تفریح و نه جنبه آموزشـی و اخلاقی آن، مانند آنچه در کلیپ های طنز «چارخونه» استفاده شد. (برای مثال، تصویر گربه در تیتراژ آغازین، بی محتوا و نامفهوم است).

۱۱. نشان دادن همسایه های مجرد در نماآهنگ و آسیب شناسی نکردن این موضوع و تأثیر بد آن بر مخاطب.

۱۲. اختلاط بی دلیل همسایگان و رفتارهای نامناسب، مثل شوخی های زننده و لبخندهای بی جا و... در نماآهنگ ها.

ه_) طرح های کوتاه

ه_) طرح های کوتاه

یک _ مادر در فکر تهیه افطار است، در حالی که فرزنـدش به او کمک می کند. اذان مغرب نزدیک است. مردِ خانه وارد می شود و درحـالی که نـان تـازه در دست دارد، رو به همسـرش می گویـد: خانم! عجب آشـی پختی، بوی آن تا دو تا کوچه آن طرف تر می آید. می گم خانم! خوبه برای همسایه ها هم کمی بفرستی. مادر درحالی که به قابلمه کوچک چند نفره نگاه می کنـد، می خواهـد چیزی بگوید که مرد خانه لب به سـخن می گشاید و می گوید: خانم جان عیبی ندارد، ما کمتر می خوریم. مادر کمی فکر می کند، درحالی که فرزندشان خیره خیره نگاه می کند؛ مادر با لبخندی، آش را در چند بشقاب می ریزد و با کمک دختر کوچکش آن را بین واحدهای روبه رویی تقسیم می کند و در نهایت، یک بشقاب برای هر کدامشان باقی

می ماند. آنها درحالی که از این کارشان احساس رضایت کامل دارند، با لذت تمام بر سر سفره افطار شروع به خوردن افطاری می کنند.

دو ـ در حالی که اعضای خانواده گرد هم در خانه نشسته اند، سفره غیبت همسایه را باز کرده اند و به او افترا و تهمت می زنند؛ اینکه همسایه اِل است و بِل و فلان و فلان ... گاهی تمسخر و گاهی غیبت، در این هنگام زنگ به صدا در می آید.

دخترکوچولوی خانواده در را باز می کند و صدا می زند: «مادر! عفت خانم است.» مادر به سمت در حرکت می کند. ناگهان می بیند روی دست عفت خانم دو عدد نان سنگک است. عفت خانم درحالی که نان ها را به خانم خانه می دهد، می گوید: «عباس آقا امروز سنگک گرفته است، گفت دو تا هم برای همسایه گرفتم، آوردم برای شما.» مادر نان ها را می گیرد و تشکر می کند و به سرعت به خانه برمی گردد، در حالی که شرم سرتا پایش را گرفته و دیگر حرفی برای گفتن ندارد. فقط خیره خیره به نان ها و به جمع خانواده نگاه می کند.

سه ـ همسایه ای از خانه خود خارج شده است و درحالی که می خواهد کیسه زباله خود را از خانه بیرون ببرد، هنگام پایین آمدن از پله ها متوجه زباله های همسایه می شود که جلوی در خانه گذاشته است. نگاهی می کند و از پله ها پایین می آید. هنوز چند پله پایین نرفته که می ایستد و به فکر فرو می رود. پس از شکستن تردید و دودلی برمی گردد و کیسه زباله همسایه را نیز برمی دارد و با لبخندی به سمت پله ها حرکت می کند. در راه برگشت، نشانه های رضایت در چهره او موج می زند.

چهار ـ برای یکی از همسایگان مشکل مالی ایجاد شده است و آنان با همکاری یکدیگر مشکل او را حل می کنند.

پنـج ـ صـدای فرزند یکی از همسایگان به گوش می رسد که پدرش در حال بگو مگو با اوست؛ اینکه: «پدر جان، چرا تو در درس ریاضـی این قدر ضـعیف هستی» و فرزند می گوید: «خب پدر، همه بچه ها، هم معلم خصوصـی دارند، هم از خدمات و کتاب های کمک آموزشـی اسـتفاده می کننـد.» پـدر سـخن او را قطع می کنـد و می گوید: «پدر جان، می دانی که اوضاع و احوالمـان چگونه است، به نان شب هم محتاجیم، اجاره منزل عقب افتاده و... .» همسایه ای که در حال عبور است، این مکالمه را می شـنود. فردای آن روز وقتی فرزنـد همسایه را می بینـد، می گوید: «من خودم معلم هسـتم. یکی از دوسـتانم برای بچه ها کلاس برگزار می کنـد، فردا بیا با هم برویم زود تو را معرفی کنم. پول هم لازم نیست بـدهی.» فرزنـد همسایه هم درحالی که از شدت شادی در پوست خود نمی گنجد، خوشحال می شود و به خانه می رود.(۱)

و) زیرنویس ها، پلاتو و پیام مجری

اشاره

و) زیرنویس ها، پلاتو و پیام مجری

یک ـ زیرنویس ها و پیام مجری باید خلاصه و پرمحتوا باشند.

دو ـ در هنگـام پخش فیلم ها و سـریال ها، به ویژه مرتبط با موضوع، زیرنویس های کوتاه و مهم درج شونـد. برای نمونه، این موارد مهم است:

ـ همسایگان باایمان در جوار یکدیگر زندگی آرام تری را تجربه می کنند.

ـ همسایه خوب، الگوی مناسبی برای فرزندان شماست.

ـ برای همسایه آن گونه باش که دوست داری همسایه برای تو باشد.

ـ همسایه بودن، یعنی سایه یکدیگر بودن.

ـ رعایت احترام متقابل همسایگان، زمینه ساز بالا بردن رشد، آگاهی و همدلی محله، شهر و اجتماع است.

۱- در طرح هـای کوتـاه می توان از حکـایت هـا و داسـتان هـای بزرگـان و عالمان در این موضوع بهره گرفت. (نک: قسمت زیرنویس ها و پیام مجری، قسمت آخر).

سه ــ پیام مجری پس از مقدمه بیان شود.

چهار ــ در زیرنویس ها و پیام مجری، می توان از آیه ها، روایت ها، حکایت ها و اشعار بهره گرفت.

اول ــ آیه های قرآن

اول ــ آیه های قرآن

در زمینه نیکی به همسایه، خداوند در قرآن می فرماید:

وَ اعْبُدُوا اللّهَ وَ لا تُشْرِكُوا بِهِ شَیْئًا وَ بِالْوالِدَیْنِ إِحْسانًا وَ بِذِی الْقُرْبی وَ الْیَتامی وَ الْمَساكینِ وَ الْجارِ ذِی الْقُرْبی وَ الْجارِ الْجُنُبِ وَ الصّاحِبِ بِالْجَنْبِ. (نساء: ۳۶)

خداونـد را بپرستیـد و هیـچ چیز را شـریک او قرار ندهید و به پدر و مادر و به بسـتگان و یتیمان و همسایه نزدیک و دور نیکی کنید.

پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله در تفسیر آیه «وَ یَمْنَعُونَ الْماعُونَ»(۱) می فرماید:

کسـی که همسایه اش را از ماعون (یعنی وسایل ضروری زندگی) منع کند، خداوند او را در قیامت از خیر خود منع می کند و او را به خودش وا می گذارد و کسی که خدا او را به حال خود واگذارد، در بدترین حالت ها خواهد بود.(۲)

دوم ــ روایت ها

دوم ــ روایت ها(۳)

(پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله :

(از پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله سؤال شـد: در اموال انسـان مسـلمان غیر از امر واجب چون زکات و ... حق دیگری وجود دارد؟ فرمود: «آری، نیکی به بستگانی که قهر کرده اند و پیوند با همسایه مسلمان».(۴)

۱- نک: ماعون: ۴.

۲- شیخ حویزی، تفسیر نورالثقلین، قم، العلمیه، ج ۵، ص ۶۷۹.

۳- در این بخش، می توان از روایت های فصل اول (اخلاق همسایه داری در اسلام) بهره گرفت.

۴- شیخ عباس قمی، سفینه البحار، بیروت، مؤسسه الوفا، ج ۱، ص ۴۱۳.

(«آن قدر جبرئیل به من در مورد همسایه سفارش می کرد که گمان کردم، همسایه را وارث قرار خواهد داد».(۱)

(«هرکس به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد، همسایگان را نمی آزارد».(۲)

(«چون دو نفر تو را دعوت کردند، دعوت کسی را که خانه اش به تو نزدیک تر است بپذیر؛ زیرا در همسایگی تقدم دارد».(۳)

(«خوش همسایگی، خانه ها را آباد و عمرها را طولانی می کند».(۴)

(«به من ایمان نیاورده است کسی که شب با شکم سیر بخوابد، ولی همسایه اش گرسنه باشد».(۵)

(«یکی از اموری که کمر انسان را می شکند، همسایه ای است که اگر نیکی و خوبی ببیند، مخفی می کند و چون خطا و لغزشی مشاهده کرد، آشکار می سازد».(۶)

روزی اصحاب به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله عرض کردند: فلان زن روزها روزه دار است و شب ها را به عبادت و شب زنده داری، می گذراند و در ضمن صدقه هم می دهد، ولی به زبان همسایگان را می آزارد. رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: «خیری در آن زن نیست، او اهل جهنم است.» آنان افزودند: بانوی دیگری تنها به ادای نمازهای واجب و روزه ماه رمضان اکتفا می کند، ولی همسایه اش را نمی آزارد. فرمود: «این زن اهل بهشت است».(۷)

(«اول همسایه سپس خانه، اول همراه سپس مسافرت».(۸)

(امام علی(ع):

۱- شیخ عباس قمی، سفینه البحار، بیروت، مؤسسه الوفا، ج ۱، ص ۴۱۳؛ نهج الفصاحه، ص ۵۴۶.
۲- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۷.
۳- نهج الفصاحه، ص ۲۵.
۴- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۷.
۵- امالی شیخ طوسی، ص ۵۲۰، ح ۱۱۴۵.
۶- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۵.
۷- مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۹۷.
۸- مستدرک الوسائل، ج ۸، ص ۴۲۹.

(«حرمتی بالاتر از حرمت هم نشینی و همسایگی نیست».(۱)

(«شایسته است همسایگان به دیدار هم روند، یا همسایگی را ترک گویند».(۲)

(«شیعیان ما کسانی هستند که به دلیل ولایت ما به یکدیگر فضل و بخشش می کنند... . مایه برکت همسایگان هستند و با معاشران خود، در صلح و صفا به سر می برند».(۳)

(امام سجاد(ع):

(به هنگام فرا رسیدن ماه رمضان این گونه دعا می کرد: «خدایا به من توفیق بده با همسایه به فضل و بخشش رفتار و در رفع نیازها و کمک به فقیرانشان اقدام کنم و در مقابل آزارشان، از درِ نیکی و خوشی درآیم».(۴)

(«ترک کمک به همسایه از جمله گناهانی است که مانع نزول باران می شود».(۵)

(امام صادق(ع):

(«بر شما باد به نماز در مساجد و نیک رفتاری با همسایه».(۶)

(«آیا شرم نکند فردی از شما که همسایه اش حق هم جواری او را رعایت کند و او این حق را نشناسد».(۷)

سوم ــ سیره معصومان و پیامبران

سوم ــ سیره معصومان و پیامبران(۸)

(از امام صادق(ع) نقل شده است که حضرت فاطمه زهرا(س) از برخی مسائل نزد پدر خویش شکوه کرد. پس از آن، حضرت محمد صلی الله علیه و آله نوشته ای به دخترش داد و اضافه کرد: دستورهای آن را فراگیر. در آن نوشته شده بود:

۱- غررالحکم و دررالکلم، ح ۷۹۶۷؛ میزان الحکمه، ج ۲، ص ۹۱۶.

۲- ابوحامد، ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه، بیروت، داراحیاء التراث، ۱۳۸۵، چ ۲، ج ۲۰، ص ۳۲۲.

۳- اصول کافی، ج ۳، ص ۳۳۳.

۴- دعای ۴۴ صحیفه سجادیه.

۵- تفسیر نورالثقلین، ج ۵، ص ۵۹۷.

۶- امالی شیخ مفید، ص ۲۰۵.

۷- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۶۷.

۸- پس از نقل هر یک از حکایت های گفته شده، می توان نتیجه اخلاقی و فرهنگی آن را با بیان شیوا به مخاطب القا کرد.

«هرکس به خداونـد و روز قیامت ایمان داشـته باشد، همسایگان را آزار نمی دهد و میهمان خویش را گرامی می دارد، سـخن نیکو می گوید یا سکوت اختیار می کند».(۱)

(رسول اکرم صـلی الله علیه و آله شخصـی را دنبـال کاری فرسـتاد که وی در انجام دادن آن تأخیر کرد. چون آمـد، حضـرت سبب دیر کردن را جویا شد. او عرض کرد: لباس نداشـتم. پیامبر فرمود: «مگر همسایه ای نداشتی که به رسم عاریه، تن پوشـی به تو دهد.» گفت: همسایه دارم، ولی با من الفت ندارد که این گونه به من لطف کند. حضـرت با ناراحتی و تأسف فرمود: «او با تو اخوّت دینی ندارد و در اندوه و شادی ات شریک نیست».(۲)

(از ابن مسـعود روایت شده است که مردی به خدمت حضـرت فاطمه زهرا(س) شـرف یاب شد و عرض کرد: ای دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله، آیا از پدرتان نزد شما چیزی باقی است؟ آن بانوی بزرگوار فرمود: «ای کنیزک، آن چوب تَر را برایم بیاور.» او هم پس از جست وجوی بسـیار آن را یافت و به حضـرت زهرا(س) داد که در آن نوشـته شده بود: رسول خدا صـلی الله علیه و آله فرمود: «کسـی که همسایه از دست او در امان نباشد، ایمان ندارد و کسـی که به خدا و روز قیامت یقین دارد، به همسایه آزار نمی رساند».(۳)

(در سال نُهم هجرت، دودمان حاتم طائی که تسـلیم اسـلام نشـده بودنـد، با مجاهـدت رزمندگان اسـلام و به رهبری حضـرت علی(ع) شـکست خوردنـد، ولی دختر حاتم طائی، سـفانه که زنی سـخنور و ادیب بود، همراه با گروهی از زنان قبیله طی اسـیر شـد. چون اسـیران و غنایم را به مـدینه آوردنـد، دختر حاتم از رسول اکرم صـلی الله علیه و آله خواست تا او را به دلیل اخلاق خوب پدر و سخاوت او و

۱- اصول کافی، ج ۲، ص ۶۷۷.

۲- عبدالکریم اقدمی، درس هایی از تاریخ، صص ۲۲۲ و ۲۲۳.

۳- سفینه البحار، ج ۱، حدیث فاطمه زهرا.

امـدادرسانی به همسایگـان و خویشاونـدان آزاد کنـد. پیـامبر اکرم صـلی الله علیه و آله برای ارج نهـادن به چنین ارزش هـایی، دسـتور فرمود او را آزاد کننـد و بـا کـاروانی از خویشاونـدانش روانه شام سازنـد و به برادرش، عـدی تحویل دهنـد، که از نزد سپاهیان اسلام به شام گریخته بود.

چون سـفانه از برخورد شایسـته خاتم رسولان سـخن آورد، عدی به مدینه آمد و اسـلام آورد و در رکاب حضرت علی(ع) در جنگ های فراوانی از خود رشادت ها نشان داد.(۱)

(امام حسن مجتبی(ع) می گوید:

در دوران کـودکی، شـبی بیـدار مانـدم و به نظـاره مـادرم زهرا(س) پرداختم درحـالی که مشـغول نمـاز شب بود. پس از آنکه نمازش به پایان رسـید، متوجه شـدم در دعاهایش یک یک مسـلمانان را نام می برد و آنها را دعا می کنـد؛ خواسـتم بدانم که دربـاره خودش چگونه دعـا می کنـد، اما با کمال تعجب دیـدم که برای خود دعا نکرد. فردا از او پرسـیدم: «چرا برای همه دعا کردی، اما برای خودت دعا نکردی؟» فرمود: «یا بُنَی اَلجار ثُمَّ الدّار؛ پسرم، اول همسایه بعد خودت!»(۲)

(مردی به محضر امام صادق(ع) آمد و از همسایه خود شکایت کرد. امام صادق(ع) در ضمن راهنمایی او، درباره اهمیت مقام همسایه و زشتی رعایت نکردن حق همسایه، این داستان را نقل کرد و فرمود:

بـدان که مردی از انصار به حضور رسول خـدا صـلی الله علیه و آله آمـد و عرض کرد: «من خانه ای در محل فلان قبیله خریده ام، نزدیک ترین همسایه ام کسـی است که خیری از او به من نمی رسد و از آزار او آسوده نیستم.» رسول خدا صلی الله علیه و آله به علی(ع)، ابوذر، سـلمان و یک نفر دیگر که راوی می گویـد به نظرم مقداد بود، دسـتور داد به مسـجد بروند و با صدای بلند فریاد بزنند که: «هرکه همسایه اش از

۱- نعمت الله جزایری، زهر الربیع، ص ۸۹.

۲- مرتضی مطهری، پیرامون انقلاب اسلامی، قم، صدرا، ۱۳۸۲، ص ۶۲.

آزار او آسوده نباشد، ایمان ندارد.» آنها به مسجد رفتند، سه بار با صدای بلند، این سخن را به گوش مردم رساندند. سپس با دست اشاره کرد که تا چهل خانه در چهار طرف همسایه هستند.(۱)

(در زمان هادی، چهارمین خلیفه عباسی، مردی به همسایه اش که آدمی باشخصیت بود، حسد می ورزید؛ هرچه کوشید، نتوانست نعمت های او را از دستش بیرون بیاورد. تا اینکه روزی برای رسیدن به هدفش نقشه ای کشید. غلامی خرید و به او گفت: پس از مرگ من آزاد هستی و آن گاه به او سه هزار درهم داد و از او خواست که نقشه احمقانه اش را اجرا کند. نیمه شبی غلامش را از خواب بیدار کرد و او را به بالای بام همسایه اش برد و کارد تیزی به غلام داد و از او خواست که سرش را ببرد. هر چه غلام خودداری کرد، سودی نبخشید و بر اثر اصرار زیاد، سرانجام غلام تسلیم شد. حسود رو به قبله خوابید و غلام چند رگ اصلی گردنش را برید سپس او را به خودش واگذاشت و برفت.

حسود نادان تا صبح در خون خود می غلتید و از درد و رنج بر خود می پیچید تا جان داد. همسایه بی گناه، دستگیر و به زندان افکنده شد، ولی از آن جا که خدا یار مظلومان و بی گناهان است، سرانجام نقشه احمقانه مقتول نادان، فاش و مرد همسایه آزاد شد و خون آن سیاه بخت به دست خودش به هدر رفت.(۲)

(شخصی از انصار، همسایه ای در مدینه داشت که درختی نخل در خانه اش بود و شاخه اش وارد خانه همسایه فقیرش شده بود. وقتی درخت خرما می داد، تعدادی در خانه همسایه فقیر می ریخت و بچه هایش برمی داشتند. صاحب درخت هم می آمد بچه ها را می زد و اگر خرمایی باقی مانده بود، پس

۱- اصول کافی، ج۲، ص ۶۶۶.

۲- رضا صدر، حسد، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲، صص ۲۶ و ۲۷.

می گرفت. همسایه فقیر غصه می خورد. روزی پیش رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد همسایه من شاخه درخت نخلش در خانه من است و از خرماهایی که می ریزد، بچه هایم برمی دارند و او می آید بچه هایم را می زند.

پیامبر به دنبال صاحب درخت فرستاد و فرمود: این درخت نخل را به من بفروش، در برابرِ یک درخت نخل در بهشت. پشت گوشش را خاراند و گفت: این درخت از همه درخت هایم بهتر است. خبر به ابودحداح رسید، نزد صاحب درخت رفت و گفت: آیا حاضر هستی این درخت را بفروشی؟ گفت: نه. ابودحداح گفت: چهل درخت به تو می دهم که این درخت را به رسول خدا صلی الله علیه و آله بدهی. گفت: اگر بهترین نخلستان مدینه را به من بدهند، حاضرم این درخت را بدهم. ابودحداح گفت: من چنین نخلستانی دارم، آن را به تو دادم در برابر این نخل، گفت: قبول کردم. ابودحداح خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و گفت: نخل مال من شده و آن را به شما بخشیدم. رسول خدا صلی الله علیه و آله هم فرمود: من آن را به این همسایه فقیر بخشیدم تا بچه هایش از آن بهره ببرند. خداوند یک سوره قرآن در شأن ابودحداح نازل فرمود به نام سوره والليل و در آن از این انفاق به نیکی یاد فرمود.(۱)

چهارم ــ سیره بزرگان و عالمان دین

چهارم ــ سیره بزرگان و عالمان دین

(نقل کرده اند شهید سید عبدالحسین واحدی به بیماری مبتلا شد؛ شهید نواب صفوی نذر کرد اگر این سید بهبود یابد، برای همسایه فقیرشان کارگری کند. نذرش قبول شد و شهید واحدی سلامت خود را بازیافت. شهید نواب صفوی به خشت زنی و خاک کشی برای خانه همسایه پرداخت و در نصف روز به اندازه چندین کارگر کار کرد. نواب صفوی می گفت: این کار افزون

۱- شهید دستغیب، انفاق، تهران، دفتر نشر جعفری، ۱۳۶۳، ص ۱۹۵.

بر امـدادرسانی به همسـایه، در سـرکوبی نفس امـاره نقش مؤثری دارد. این حکـایت نشان دهنـده جایگاه و اهمیت همسایگان فقیر نزد این شهید بزرگوار است.(۱)

(امام محمد غزالی آورده است: «یکی از بزرگان را رنج بود از موش بسیار، گفتند: چرا گربه نداری؟ گفت: ترسم موش آواز وی بشنود و به خانه همسایه شود. آن گاه چیزی را که خود نپسندم، وی را پسندیده باشم».(۲)

(در شرح حال مرحوم وحید بهبهانی، از عالمان بزرگ قرن دوازدهم، آورده اند:

روزی عروسـش (همسـر آقـا محمداسـماعیل) را در حـالی مشاهـده کرد که لبـاس رنگارنگ، گران و زربفتی پوشـیده بود. به فرزنـدش اعتراض کرد، به چه دلیـل برای همسـرت چنین لباس گران بهایی خریـده ای و او را از این فعل ملامت کرد. پسـرش جواب داد: قرآن می فرمایـد: «قُـلْ مَنْ حَرَّمَ زِینَه اللَّهِ الَّتِی أَخْرَجَ لِعِبـادِهِ وَ الطَّیِّباتِ مِنَ الرِّزْقِ»(۳) آن جنـاب گفت: من نیز همین آیه را تلاوت کرده ام و شـنیده ام و می دانم لباس هایی که برای عروسم تـدارک دیده ای، حلال بوده و از طیبات الهی است، لیکن بر اسـاس حسـاب دیگری که احسـاس هم دردی می باشـد، این اعتراض را بر تو وارد می دانم؛ زیرا من مرجع تقلیـد این مردم هسـتم و آنان ما را به عنوان عالم دینی می شناسـند. فقیران بسـیاری در همسایگی ما سـکونت دارنـد که تمکنی ندارند و قادر نیسـتند چنین لباس هایی برای همسر خود تهیه کنند. از طرف دیگر ما نیز نمی توانیم چنین لباس هایی را برای فقیران تهیه کنیم و آنـان را هم سـطح زنـدگی خویش کنیم، ولی بـا سـاده پوشـی می توانیم با همسایگان محروم و بینوا هم دردی کنیم و تسکین خاطر برایشان فراهم کنیم و اگر ما هم چون مرفّهان بی درد روزگار بگذرانیم، تسلای خاطر و آرامش

۱- سـید علی رضا سیرکباری، نواب صفوی، سفیر سحر، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲، ص ۱۱۷، به نقل از: مجله پیام زن، ش ۸۰.

۲- «در سایه همسایه»، ص ۷۲.

۳- «بگو چه کسی زینت های الهی را که برای بندگان خود آفریده و روزی های پاکیزه را حرام کرده است». (اعراف: ۳۲)

روحی همسایگان فقیر از دست می رود. اگر روزی آنان توانستند لباس فاخر بپوشند؛ ما نیز چنین خواهیم کرد.(۱)

(حجت الاسلام قرائتی نقل کرده است:

ایامی که امام خمینی رحمه الله در نوفل لوشاتوی فرانسه بودند، مقارن شده بود با تولد حضرت مسیح(ع). امام فرمود: هدایا و آجیل و شیرینی هایی که دوستان برای ما آورده اند، همه را بسته بندی کنید و به همسایه ها هدیه دهید. امام با این ابتکارش چنان دل های همسایه های مسیحی را جذب کرد که شبی که نوفل لوشاتو را ترک می کرد، با بدرقه پرشکوه و بسیار عاطفی آنان روبه رو شد!(۲)

(یکی از شاگردان شیخ رجب علی خیاط می گوید:

از ایشان شنیدم که فرمود: «شبی در عالم رؤیا دیدم مجرم شناخته شدم و مأمورانی آمدند تا مرا به زندان ببرند. صبح آن روز ناراحت بودم که سبب رؤیا چیست. با عنایت خداوند متعال متوجه شدم که موضوع رؤیا، به همسایه ام ارتباط دارد. از خانواده خواستم که جست وجو کند و خبری بیاورد. همسایه ام بنایی بود که معلوم شد چند روزی کار پیدا نکرده و شب گذشته او و همسرش گرسنه خوابیده اند. به من فرمودند: وای بر تو! تو شب سیر باشی و همسایه ات گرسنه؟! در آن هنگام من سه عباسی پول نقد ذخیره داشتم! فوراً از بقال محل، یک عباسی قرض کردم و با عذرخواهی به همسایه دادم و تقاضا کردم هر وقت بیکار بودی و پول نداشتی، مرا مطلع کن».

(بخاری در ادب المفرد، از محمد بن زیاد نقل می کند که گفت:

پیشینیان را یافتم که در یک منزل همراه با خانواده هایشان زندگی می کردند. گاهی که برای یکی از آنها مهمان می رسید و از همسایگان، کسی غذایی یا دیگی بر آتش داشت، همسایه، آن را برای مهمانش می برد و چون صاحب دیگ آن را نمی یافت، می گفت: غذای ما را چه کسی برداشته است. آن کس که مهمان داشت جواب می داد، ما برای مهمانانمان

۱- «در سایه همسایه»، ص ۶۹.

۲- خاطرات حجت الاسلام قرائتی، تدوین: سیدجواد بهشتی، تهران، مرکز درس هایی از قرآن، ۱۳۸۰، ج۱، ص ۱۰۰.

برده ایم، صاحب دیگ می گفت: بر شما گوارا باد و خدای آن را برکت دهد.(۱)

(حکایت چگونگی برخورد میرداماد با شخصی که از همسایه خود غافل بود. (در بخش اول، حکایت به طور کامل آمده است).(۲)

پنجم _ حکایت اخلاقی

پنجم _ حکایت اخلاقی

در کرمان، زنی بود، بسیار حسود. همسایه ای داشت به نام خواجه سلمان که مردی ثروتمند و بسیار شریف و محترم بود. زن بر خواجه رشک می برد و می کوشید که اندکی از نعمت های آن مرد شریف را کم کند و نیک نامی او را از میان ببرد، ولی کاری از پیش نمی برد و خواجه به حال خود باقی بود. عاقبت روزی تصمیم گرفت، خواجه را مسموم کند؛ حلوایی پخت و در آن زهری بسیار بریخت و صبحگاهان بر سر راه خواجه بایستاد. هنگامی که خواجه از خانه خارج شد، حلوا را در نانی نهاده، نزد خواجه آورد و گفت خیراتی است... . خواجه، حلوا را بستاند و چون عجله داشت، از آن نخورد، به راه افتاد و به سوی مقصدی از شهر خارج شد.

در راه به دو جوان برخورد که خسته و مانده و گرسنه بودند. خواجه را بر آن دو شفقت آمد، نان و حلوا را بدیشان داد. آن دو، آن را با خشنودی فراوان از خواجه بگرفتند و بخوردند و فی الحال بمردند. خبر به حاکم شهر برسید و خواجه را دستگیر کرد. هنگامی که از وی بازجویی شد، خواجه داستان را بگفت، حاکم کس به سراغ زن فرستاد. زن را حاضر کردند. همان که چشم زن به آن دو جنازه افتاد، شیون و زاری آغاز کرد. معلوم شد که آن دو، فرزند و

۱- مجله پیام زن، ش ۸۰، به نقل از: جامعه توحیدی اسلام و عدالت اجتماعی، ص ۲۵۳.

۲- گنجینه معارف، ص ۷۸۲، به نقل از: کیمیای محبت، ص ۹۱.

برادر او بوده است. خود زن هم از شدت تأثر و جزع پس از یکی دو روز بمرد.(۱)

ششم _ ضرب المثل ها و اشعار

ششم _ ضرب المثل ها و اشعار

(آن دنیا اول از همسایه می پرسند.

(دو تا در را پهلوی هم می گذارند، برای این است که به درد هم برسند (همسایگان باید یکدیگر را یاری کنند).

(چون کالا خواهی خرید، مایه نگر و چون زن خواهی خواست، دایه نگر و چون خانه خواهی خرید، همسایه نگر! (احمد بن زید طوسی).

(قیمت خانه به همسایه است.

(همسایه نزدیک به که برادر دور.

(همسایه نیک در جهان فضل خداست.

(همسایه بد مباد کس را.

(مرغ همسایه غاز است.

(حق همسایگان بزرگ شمار باطلی گر کنند یاد مدار

اوحدی

(تا ندانی که کیست همسایه

به عمارت تلف مکن مایه

مردی آزموده باید و راد

که به نزدیکشان نهی بنیاد

(به هر چه دست رسد زین و زان دریغ مدار

چو مهر پرتو خویش از جهان دریغ مدار

تو چون به نور خرد، شمع گیتی افروزی

فروغ خویش ز همسایگان دریغ مدار

طالب آملی

(مجویید همسایگی با بدان

مدارید افسوس نابخردان

اسدی طوسی

۱- حسد، صص ۴۹ و ۵۰.

(بیگانگی نگر که من و یار چون دو چشم

همسایه ایم و خانه هم را ندیده ایم

سعدی

(همسایه نیک است تن تیره ات را جان

همسایه ز همسایه بَرَد قیمت و مقدار

ناصرخسرو

ز) آموزش اخلاق همسایه داری و فرهنگ سازی در میان کودکان و نوجوانان

ز) آموزش اخلاق همسایه داری و فرهنگ سازی در میان کودکان و نوجوانان

۱. تهیه متن مناسب برای مجری، درباره رعایت کردن حقوق همسایگان و شیوه درست برخورد با آنها از زاویه های مختلف و قابل درک برای مخاطب (مطالب باید در سطح فکری کودکان و نوجوانان باشد و با زبان آنها بیان شود).

۲. طراحی قصه های متناسب با کودکان و نوجوانان در موضوع همسایه و همسایه داری.

۳. همراه گفتار مجری کودکان، زیرنویس های جذاب دراین باره، درج و ثمره های خوش همسایگی و بدهمسایگی به شکل فنی بیان شود.

۴. آموزش قوانین آپارتمان نشینی و حقوق این نوع سکونت، با زبان کودکانه.

۵. طراحی مسابقه، در قالب مسابقات سؤالی، جدول، فردی، شفاهی، مکاتبه ای، تلفنی و... .

۶. طرح داستان ها و حکایت های کودکانه و نیز داستان اولیا و پیامبران درباره موضوع.

۷. طراحی شهرکی مثل شهرك الفبا و راهنمایی رانندگی، یا از طریق همانندسازی همسایگی حیوان ها.

۸. استفاده از سروده های کودکانه و اشعار متناسب با آن.

۹. وارد کردن کودکان و نوجوانان در بحث های مربوط به همسایگی.

۱۰. ساخت کارتن ها، اجرای نمایش های عروسکی، تهیه طنز و نماآهنگ متناسب با کودکان درباره موضوع.

۱۱. نشان دادن مراسم تشویق از نونهالانی که در زمینه رعایت کردن حقوق همسایگان الگو هستند و نوآوری هایی داشته اند.

ح) گزارش های خبری

ح) گزارش های خبری

۱. گزارش از طرح های ابتکاری مجتمع های مسکونی و همسایه ها.

الف) تأسیس قرض الحسنه و گره گشایی از کار همسایه ها.

ب) برپایی خیمه عزاداری به همت همسایگان یک محل یا یک مجتمع مسکونی، در ایام عزاداری اباعبدالله(ع) و دیگر ائمه.

ج) برپایی نماز جماعت میان همسایگان یا مجتمع مسکونی.

د) پختن آش نذری و تقسیم آن بین همسایگان.

ه_) مسافرت های دسته جمعی، زیارت، سیاحت و... .

۲. گزارش از حل کردن یک مشکل، با همدلی و همراهی همسایگان، مثل دستگیر کردن یک دزد و... .

۳. گزارش از زندگی موفق ساکنان هم شغل، در یک مجتمع مسکونی.

۴. خبررسانی در مورد حقوق و مسئولیت های همسایگان، به ویژه نوع آپارتمان نشینی و گزارش از آن.

۵. بررسی آثار همسایه خوب و بد و تهیه گزارش از آن.

۶. بررسی و گزارش از الگوهای نامناسب همسایگی و تأثیرهای آن.

۷. گزارش از میزان تأثیر شکل ساخت و ساز بناها بر روابط میان همسایگان.

۸. گزارش از حقوق همسایه بیمار، فقیر و ... .

۹. گزارش و پرس وجو از همسایگانی که همدیگر را نمی شناسند و به یکدیگر بی توجهند و پی جویی از چرایی آن.

۱۰. بررسی و گزارش از اخلاق همسایه داری در مکان های عمومی، مثل هتل ها، بیمارستان ها، بازار و... .

۱۱. گزارش دیگر از همسایگان مسجد، حسینیه ها و مکان های مذهبی، مثل حرم امامان و امامزادگان.

۱۲. گزارش از خاطره های خوب و بد همسایگان از یکدیگر.

۱۳. گزارش ویژه از همسایگی معنوی، مثل اعتکاف یا هم سفر بودن در زیارت مکه، کربلا، مشهد و... .

ط) مستندسازی

ط) مستندسازی

۱. ساخت برنامه های مستند درباره مشکلات موجود آپارتمان ها و بررسی جدی و عینی آنها.

۲. نشان دادن چگونگی ارتباط همسایگان در کشورهای دیگر و مقایسه آن با فرهنگ ایرانی ـ اسلامی.

۳. مستندسازی از اخلاق عالمان، بزرگان و رجال مذهبی و سیاسی در مورد رعایت کردن حقوق همسایه.

۴. ساخت مستند از فرهنگ سازی اخلاق همسایگی، به همت عاملان و سازندگان برنامه های تلویزیونی.

۵. گزارش مستند از آسیب های اخلاقی همسایگی در صدا و سیما.

۶. گزارش مستند از همسایگان و آپارتمان های ناهنجار و تأثیر اجتماعی و تربیتی آن بر جامعه.

۷. مستندسازی از نمونه های همسایه آزاری، مثل برگزاری جشن ها و مراسم های پر سروصدا، پارتی های شبانه و... .

۸. تهیه مستند از جلوه های ایثار و گذشت، مثل همسایه ای که به خاطر همسایه دیگر، جان خود را به خطر می اندازد.

۹. مستندسازی از همسایه های فقیر و غنی و نکوهش بی خبری از همسایگان.

۱۰. بررسی فرهنگ همسایه داری در اقوام ایرانی، مثل عشایر کردها، لُرها و مقایسه آنها با یکدیگر و با فرهنگ جدید همسایه داری.

ی) برنامه های مستقل

ی) برنامه های مستقل

برپایی میزگرد و گفت وگو درباره موضوع های زیر:

۱. اهمیت، جایگاه و ضرورت اخلاق همسایه و همسایه داری نزد اسلام و دیگر ادیان.

۲. آشنایی با حقوق همسایگی، به ویژه شکل نوین آن، یعنی آپارتمان نشینی.

۳. آثار خوب و بد هم جواری و بررسی مصداقی آن.

۴. بررسی اخلاق همسایه داری مخصوص مجتمع های مسکونی.

۵. بررسی و آسیب شناسی سریال هایی که به موضوع همسایه پرداخته اند و ارائه راهکارهایی به وسیله کارشناسان، به منظور پرداختن به اخلاق همسایه داری، در برنامه ها و سریال های رسانه ملی.

ک) تاک شو ویژه اخلاق همسایه داری

ک) تاک شو ویژه اخلاق همسایه داری

در مبحث های زیر می توان برنامه های نشست و گفت وگو تهیه کرد:

ـ گفت وگو با مسئولان ساخت وساز آپارتمان های مسکونی.

ـ مشکلات و موانع گسترش فرهنگ درست آپارتمان نشینی.

ـ راهکارهای نهادینه کردن اخلاق در مجتمع های مسکونی و همسایه ها.

ـ نقش و تأثیر اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی همسایگان بر جامعه.

ـ نقش تربیتی همسایگان موفق و الگوهای خوب و بد همسایه.

۳. پرسش های کارشناسی

۳. پرسش های کارشناسی

۱. در دین اسلام و دیگر دین ها، چه سفارش ها و دستورهایی در مورد همسایه آمده است؟

۲. از دیدگاه اسلام، همسایگان چه وظیفه هایی در برابر یکدیگر دارند؟

۳. با توجه به زندگی آپارتمان نشینی، چگونه می توان دستورهای ائمه(ع) را درباره همسایه و همسایه داری عملی کرد؟

۴. تأثیر و جایگاه همسایه خوب در رشد فردی و اجتماعی همسایگان را بیان کنید؟

۵. به نظر شما زندگی آپارتمان نشینی را چه آسیب هایی تهدید می کند؟

۶. چه چیزهایی باعث نادیده گرفتن «حقوق همسایه» در جامعه ماست؟

۷. راه های فرهنگ سازی در زمینه رعایت کردن حق همسایه و اخلاق همسایگی چیست؟

۸. علت کم رنگ شدن رابطه ها و صمیمیت نداشتن در میان همسایگان، به ویژه در محیط های آپارتمانی و مجتمع های مسکونی در جامعه کنونی چیست؟

۹. را ه حل های شما در مورد برون رفت از مشکلات و آسیب های همسایگی مدرن چیست؟

۱۰. نمونه های همسایه آزاری و خوش همسایگی کدامند؟

۱۱. مسئولیت اخلاقی همسایگان در قبال یکدیگر را بیان کنید؟

۱۲. همسایگی و نوع رابطه های همسایگان را در ملت ها و قوم های مختلف چگونه ارزیابی می کنید؟

۱۳. مزیت ها و عیب های زندگی آپارتمان نشینی را بگویید؟

۱۴. رسانه چگونه می تواند به آموزش حقوق شهروندی، به ویژه همسایگی و همسایه داری کمک کند؟

۱۵. نوع ساخت و ساز بناها بر اخلاق و رفتار همسایگان چه تأثیری دارد؟

۴. پرسش های مردمی

۴. پرسش های مردمی

۱. آخرین باری که همسایه خود را دیده و احوال پرسی کرده اید، چه زمانی بوده است؟

۲. ترجیح می دهید با همسایگان دید و بازدید کنید، یا فقط به صورت عادی با آنها ارتباط داشته باشید؟

۳. به نظر شما چرا مرغ همسایه غاز است؟

۴. چند تا از همسایه هایتان را کاملاً می شناسید؟

۵. شما در مورد حقوق همسایه چه چیزهایی می دانید؟

۶. راه های پررنگ کردن ارتباط با همسایگان، با توجه به جامعه امروزی چیست؟

۷. یک خاطره خوش از همسایه خود و دیگران نقل کنید؟

۸. چه خاطرات تلخی از همسایگی خود و دیگران دارید؟

۹. به نظر شما چرا در دین ما به همسایه و همسایه داری بها داده شده است؟

۱۰. به نظر شما بهترین همسایه چه همسایه ای است؟

۱۲. شما بدترین همسایه را چه همسایه ای می دانید؟

۱۳. آیا تا کنون از حق خودتان برای احترام به همسایه صرف نظر کرده اید؟ کجا؟

۱۴. به نظر شما معنا و مصداق همسایه آزاری چیست؟

کتاب نامه

اشاره

کتاب نامه

۱.ابن ابی الحدید، ابوحامد، شرح نهج البلاغه، بیروت، داراحیاء التراث العربی، چاپ دوم، ۱۳۸۵.

۲.ابن مسکویه، احمد بن محمد، تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق، تهران، نورالثقلین، ۱۳۸۳.

۳.ابن منظور، لسان العرب، داراحیاء التراث العربی، ۱۴۱۶ هـ .ق.

۴.ابوعلی مسکویه، کیمیای سعادت (ترجمه طهاره الاعراق)، ترجمه میرزا ابوطالب زنجانی، تصحیح ابوالقاسم امامی، تهران، نقطه، ۱۳۷۵.

۵.اسماعیلی، مهدی، گذری بر حقوق همسایگان در روایات و حقوق موضوعه، قم، مرکز پژوهش های اسلامی صدا و سیما، ۱۳۸۳.

۶.اقدمی، عبدالکریم، درس هایی از تاریخ.

۷.آمدی، عبدالواحد، غررالحکم و دررالکلم، تحقیق: میر سیدجلال الدین محدث، دانشگاه تهران، ۱۳۶۰.

۸.انصاریان، حسین، عرفان اسلامی، تهران، پیام آزادی، ۱۳۶۸.

۹.پیرنیا، محمدکریم، آشنایی با معماری اسلامی ایران، تهران، دانشگاه علم و صنعت، ۱۳۷۲.

۱۰.جار حاتم، یحیی بن عدی و «تهذیب الاخلاق»، بیروت، دارالمشرق، ۱۹۸۵ هـ .ق.

۱۱.جزایری، نعمت الله، زهر الربیع، تهران، اسلامیه، ۱۳۶۳.

۱۲.جمعی از نویسندگان، مسائل روان شناسی جمعی و روان شناسی اجتماعی، ترجمه: علی محمد کاروان، تهران، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.

۱۳.حرّ عاملی، محمدبن حسن، وسائل الشیعه، تحقیق: عبدالرحیم ربانی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، چاپ پنجم، ۱۴۰۲ ه‍ـ . ق.

۱۴.حرّانی، حسن بن علی، تحف العقول عن آل الرسول، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، چاپ دوم، ۱۴۰۴ ه‍ـ .ق.

۱۵.حسینی دشتی، سیدمصطفی، معارف و معاریف، تهران، مؤسسه فرهنگی آرایه، ۱۳۷۹.

۱۶.دستغیب، محمدهاشم، انفاق، تهران، دفتر نشر جعفری، ۱۳۶۳.

۱۷.راجی واعظ، محمد، سیمای همسایه، بی جا، نشر حسینیه، ۱۳۸۰.

۱۸.راغب اصفهانی، مفردات الفاظ القرآن، بی جا، مکتب المرتضویه، ۱۳۹۲ ه‍ـ.ق.

۱۹.رحمتی، محمد، گنجینه معارف، قم، صبح پیروزی، ۱۳۸۶.

۲۰.زبیدی، محمدمرتضی، تاج العروس عن جواهر القاموس، بیروت، دارالمکتبه الحیاه، بی تا.

۲۱.سبزواری، محمد، جامع الاخبار، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البیت، قم، ۱۳۹۸ ه‍ـ .ق.

۲۲.ستوده، هدایت الله، درآمدی بر روان شناسی اجتماعی، تهران، آوای نور، چاپ سوم، ۱۳۷۶.

۲۳.شریفی، احمدحسین، آیین زندگی (اخلاق کاربردی)، قم، نشر معارف، ۱۳۷۹.

۲۴.شیخ صدوق، التوحید، تحقیق: سیدهاشم تهرانی حسینی، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۳۹۸ ه_ .ق.

۲۵.______________ ، الخصال، تحقیق: علی اکبرغفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۰۳ ه_ .ق.

۲۶.______________ ، عیون اخبار الرضا، تحقیق: سیدمهدی حسینی لاجوردی، تهران، مکتبه جهان.

۲۷.______________ ، الامالی، مؤسسه اعلمی، بیروت، چاپ پنجم، ۱۴۰۰ ه_ .ق.

۲۸.صدر، رضا، حسد، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۲.

۲۹.طباطبایی، سیدمحمدحسین، تفسیر المیزان، ترجمه: سیدمحمدباقر موسوی همدانی، قم، مؤسسه مطبوعات دارالعلم، ۱۳۴۴.

۳۰.طبرسی فضل بن حسن، مکارم الاخلاق، تحقیق: علامه آل جعفر، قم، مؤسسه نشر اسلامی، ۱۴۱۴ ه_ .ق.

۳۱.______________________ ، مجمع البیان فی تفسیر القرآن، قم، منشورات کتاب خانه آیت الله مرعشی نجفی، ۱۴۰۳ ه_ . ق.

۳۲.طوسی، الامالی، تحقیق: مؤسسه بعثت، قم، دارالثقافه، ۱۴۱۴ ه_ .ق.

۳۳.______ ، الخلاف، قم، مؤسسه نشر جامعه مدرسین، ۱۴۰۷ ه_ . ق.

۳۴.عروسی حویزی، علی بن جمعه، تفسیر نورالثقلین، تحقیق: سیدهاشم رسول محلاتی، قم، العلمیه، بی تا.

۳۵.عسقلانی، ابن حجر، سبل السلام، بیروت، دارالکتب العلمیه، ۱۳۰۰ه_.ق.

۳۶.فرامرز قراملکی، احد، اخلاق حرفه ای، تهران، مؤلف، ۱۳۸۲.

۳۷.فیض کاشانی، ملامحسن، المحجه البیضاء فی تهذیب الاحیاء، تحقیق: علی اکبر غفاری، قم، مؤسسه نشر اسلامی، بی تا.

۳۸.قمی، شیخ عباس، سفینه البحار، بیروت، مؤسسه وفا، بی تا.

۳۹.سیّدکباری، سیّد علی رضا، نواب صفوی؛ سفیر سحر، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۲.

۴۰.کلینی، محمد بن یعقوب، اصول کافی، ترجمه و شرح فارسی: محمدباقر کمره ای، تهران، انتشارات اسوه، ۱۳۷۹.

۴۱.مجلسی، محمدباقر، بحارالانوار، تهران، چاپ دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۶۲.

۴۲.محمدی ری شهری، محمد، منتخب میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، قم، دارالحدیث، ۱۳۸۳.

۴۳.______________________________ ، میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، قم، مؤسسه دارالحدیث ، چاپ سوم، ۱۳۸۱ ه_.ق.

۴۴.مطهری، مرتضی، پیرامون انقلاب اسلامی، صدرا، قم، ۱۳۸۲.

۴۵.______________ ، داستان راستان، قم، جامعه مدرسین، ۱۳۷۳.

۴۶.معین، محمد، فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۶۲.

۴۷.مکارم شیرازی، ناصر، تفسیر نمونه، انتشارات دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۲.

۴۸.نراقی، ملامهدی، جامع السعادات، نجف، مطبعه النجف، ۱۳۸۳ ه_. ق.

۴۹.نوری، میرزا حسین، مستدرک الوسایل و مستنبط المسائل، قم، تحقیق و نشر: مؤسسه آل البیت، ۱۴۰۷ ه_. ق.

۵۰.هاشمی رفسنجانی، علی اکبر، تفسیر راهنما، قم، انتشارات دفتر تبلیغات حوزه علمیه، ۱۳۷۳.

نشریه ها

نشریه ها

۱. گلی زواره، غلامرضا، در سایه همسایه، نشریه پیام زن، شماره ۷۹ و ۸۰.

۲. گلاین برگ، اتو، روان شناسی اجتماعی، ترجمه: دکتر محمد کاروان، تهران، نشر اندیشه، ۱۳۶۸.

درباره مرکز

بسمه تعالی
هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ
آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند ؟
سوره زمر/ ۹

مقدمه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:
موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفا علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب « مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:
۱.بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲.تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳.جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴.سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵.گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶.زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:
۱.عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲.ارتباط با مراکز هم سو
۳.پرهیز از موازی کاری

۴.صرفا ارائه محتوای علمی

۵.ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱.چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲.برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳.تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴.تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵.ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶.تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷.راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸.طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹.برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰.برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

۱.JAVA

۲.ANDROID

۳.EPUB

۴.CHM

۵.PDF

۶.HTML

۷.CHM

۸.GHB

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

۱.ANDROID

۲.IOS

۳.WINDOWS PHONE

۴.WINDOWS

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

درپایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان -خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی -پلاک ۱۲۹/۳۴- طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۸۸۳۱۸۷۲۲ ـ ۰۲۱

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

قائمیه
مرکز تحقیقات رایانه ای
اصفهان
WWW
برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی
www.Ghaemiyeh.com
www.Ghaemiyeh.net
www.Ghaemiyeh.org
www.Ghaemiyeh.ir
مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.
۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹